[2023] 5 ఎస్.సి.ఆర్.

సుందర్ @ సుందర్ రాజన్వ్.స్టేట్ బై ఇన్ స్పెక్టర్ ఆఫ్ పోలీస్

(రివ్యూ పిటిషన్ (సి.ఆర్.ఎల్.) సంఖ్యలు 159-160 ఆఫ్ 2013)

లో

(క్రిమినల్ అప్పీల్ నెంబరు 300-301 ఆఫ్ 2011)

మార్చి 21, 2023

[డాక్టర్ ధనుంజయ వై.చంద్రచూడ్, సీజేఐ హిమా కోహ్లీ, పమిడిఘంటం శ్రీ నరసింహ, జె.జె.]

భారత రాజ్యాంగం - ఆర్టికల్ 137 - మరణశిక్షకు సంబంధించిన న్యాయపరిధి సమీక్ష - పరిధి - ఏడేళ్ల చిన్నారిని కిడ్నాప్ చేసి హత్య చేసిన పిటిషనర్లు - ఐపీసీ 364 ఏ, 302, 201 ఐపీసీ ప్రకారం దోషులుగా నిర్ధారించడం, కింది కోర్టులు మరణశిక్ష విధించడం - ఈ కోర్టు సమర్థించింది - అక్కడ సమీక్షించింది - చలామణి ద్వారా కొట్టివేయబడింది - అయితే, మొహమ్మద్ లో తీర్పు దృష్ట్యా. ఆరిఫ్ కేసు, సర్క్యులేషన్ ద్వారా రివ్యూ పిటిషన్ ను కొట్టివేస్తూ జారీ చేసిన ఉత్తర్వులు, బహిరంగ కోర్టులో విచారణ - లేవనెత్తిన కారణాలేవీ రికార్డులలో స్పష్టంగా కనిపించే తప్పులు కావు - ప్రాసిక్యూషన్ కేసులో సహేతుకమైన వాదనను లేవనెత్తడంలో అన్ని కారణాలు విఫలమయ్యాయి - అందువల్ల, బాధితురాలిని కిడ్నాప్ చేసి హత్య చేసినందుకు పిటిషనర్ చేసిన నేరానికి సంబంధించి ట్రయల్ కోర్టు, హైకోర్టు మరియు ఈ కోర్టు ఏకకాలంలో కనుగొన్న విషయాల్లో జోక్యం చేసుకోవడానికి ఎటువంటి కారణం లేదు - నేరం జరిగినప్పటికీ పిటిషనర్ చేసిన నేరం నిస్సందేహంగా తీవ్రమైనది మరియు క్షమించరానిది, అతనికి విధించిన మరణశిక్షను ధృవీకరించడం సరికాదు - 'అరుదైన' సిద్ధాంతం ప్రకారం నేరం యొక్క తీవ్రమైన స్వభావాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకొని మాత్రమే మరణశిక్షను విధించాలి కానీ నేరస్థుడిలో సంస్కరణకు

అవకాశం లేనప్పుడు మాత్రమే మరణశిక్ష విధించాలి - పిటిషనర్ ఏ అప్పీలేట్ కోర్టుల ముందు ఎటువంటి ఉపశమన చర్యలు ఉంచబడలేదు - పిటిషనర్ కు సంస్కరణకు అవకాశం లేదని చెప్పలేము. ఘోరమైన నేరానికి పాల్పడ్డారు - ట్రయల్ కోర్టులో విచారణను విడిగా నిర్వహించలేదని కూడా సమర్పించారు -ఈ విధంగా, ఏడేళ్ల చిన్నారిని హత్య చేసిన నేరం యొక్క భయంకరమైన స్వభావాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకుని, మరణశిక్షను ఉపశమనం లేదా ఉపశమనం లేకుండా ఇరవై సంవత్సరాలకు తగ్గకుండా జీవిత ఖైదుగా మారుస్తారు - సుప్రీం కోర్టు నిబంధనలు 2013 - ఆర్.డి.

శిక్ష/శిక్ష:

మరణశిక్ష - పరిస్థితులను తగ్గించడం -శిక్షను నిర్ణయించేటప్పుడు పరిగణనలోకి తీసుకోవడం - తీర్పు: మరణశిక్ష విధించే ముందు పరిస్థితులను పరిశీలించడం, సంస్కరణ, పునరావాసం సాధ్యాసాధ్యాలను పరిశీలించడం కోర్టు విధి - సంస్కరణ సంభావ్యతను ప్రభావితం చేసే అన్ని విషయాలను, పరిస్థితులను ప్రభుత్వం రికార్డుల్లో సమానంగా ఉంచాలి - ఇలాంటి అనేక అంశాలు, అంశాలు గతంలో నిందితులను తమ ఆధీనంలోకి తీసుకున్న ప్రభుత్వానికి తెలిసే ఉంటాయి. మరియు దోషిగా నిర్ధారించబడిన తరువాత - అంతేకాక, ఈ ప్రక్రియలో కోర్టు ఉదాసీన ప్రేక్షకునిగా ఉండకూడదు - సంస్కరణ సంభావ్యతను బట్టి సరైన శిక్షా నిర్ణయాన్ని రూపొందించడానికి అటువంటి సమాచారాన్ని అందుబాటులో ఉంచడానికి కోర్టు యొక్క ప్రక్రియ మరియు అధికారాలను ఉపయోగించవచ్చు.

మరణశిక్ష - తీవ్రమైన పరిస్థితులు - శిక్షను నిర్ణయించేటప్పుడు పరిగణనలోకి తీసుకోవడం - తీర్పు : పిల్లల లింగాన్ని తీవ్రమైన నేరంగా పరిగణించలేము - చిన్న పిల్లల హత్య అనేది తీవ్రమైన నేరం మరియు

అందువల్ల బాధితురాలి వయస్సుతో పాటు మొత్తం కుటుంబానికి కలిగే గాయం, తీవ్రమైన పరిస్థితి - చిన్న పిల్లవాడు మగ బిడ్డా లేదా ఆడ బిడ్డా అనేది రాజ్యాంగ కోర్టుకు ముఖ్యం కాదు మరియు కోర్టులు మగపిల్లవాడు మాత్రమే కుటుంబ వారసత్వాన్ని పెంచగలడు లేదా వృద్ధాప్యంలో తల్లిదండ్రులకు సహాయపడగలడు అనే భావనను పెంపొందించకూడదు - ఇటువంటి వ్యాఖ్యలు న్యాయస్థానాలు నివారించాల్సిన పితృస్వామ్య విలువ తీర్పులను అసంకల్పితంగా పెంచుతాయి.

ఎవిడెన్స్ యాక్ట్, 1972 : ఎస్ 65 బి - కాల్ డిటైల్ రికార్డ్స్ రూపంలో ఎలక్ట్రానిక్ ఎవిడెన్స్-సిడిఆర్ లు - ఏదైనా ఎలక్ట్రానిక్ సాక్ష్యాన్ని అంగీకరించడానికి తప్పనిసరి అయితే సర్టిఫికేట్ యు/ఎస్ 65 బి సమర్పించడం తప్పనిసరి - ఎస్ 65 బి సర్టిఫికేట్ తప్పనిసరి - వాస్తవాలపై, సిడిఆర్ ల రూపంలో ఎలక్ట్రానిక్ సాక్ష్యాలను మినహాయించి రివ్యూ పిటిషన్ ను పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి యు/ఎస్ 65 బి.

కోర్టు ధిక్కరణ - వాస్తవాలను బహిర్గతం చేయకపోవడం -పిటిషనర్-దోషి జైలు నుంచి పారిపోయేందుకు ప్రయత్నించారు - దాఖలు చేసిన అఫిడవిట్ లో ఇన్ స్పెక్టర్ ఆఫ్ పోలీస్, జైలులో పిటిషనర్ కు సంబంధించిన సమాచారాన్ని కోర్టు నుంచి భౌతికంగా దాచిపెట్టారు - తద్వారా దోషిపై సుమోటో కోర్టు ధిక్కరణ చర్యలు ప్రారంభించారు.

రివ్యూ పిటిషన్లపై విచారణ చేపట్టిన హైకోర్టు.

హెల్డ్ : 1.1 సిడిఆర్ లు-కాల్ డిటైల్ రికార్డ్ రూపంలో ఉన్న సాక్ష్యాలు కేవలం పిడబ్ల్యు 1 మరియు పిడబ్ల్యు 8 వాంగ్మూలాల ద్వారా ఇవ్వబడిన సాక్ష్యాలను ధృవీకరించడానికి మాత్రమే. సీడీఆర్ ల ద్వారానే కాకుండా పిటిషనర్ వాంగ్మూలం ఆధారంగా మొబైల్ ఫోన్ ను రికవరీ చేయడం ద్వారా కూడా

ఈ రెండు అంశాలు రుజువవుతున్నాయి. సిడిఆర్ గా ఉన్న పి5 ను ఈ కోర్టు విశ్వసించనప్పటికీ, ఈ కేసు బలహీనపడదు, ఎందుకంటే ఇది కేవలం డాక్యుమెంట్ సాక్ష్యాలను మరియు సాక్ష్యాధారాలను ధృవీకరిస్తుంది, అవి మచ్చలేనివిగా మిగిలిపోతాయి. దీన్ని బట్టి చూస్తే పిటిషనర్ తప్పును అనుమానించాల్సిన అవసరం లేదని స్పష్టమవుతోంది. అందువల్ల పిటిషనర్ లేవనెత్తిన కారణాలేవీ రికార్డుల్లో స్పష్టంగా కనిపించనప్పటికీ, వాటి దృష్ట్యా ప్రాసిక్యూషన్ కేసులో అన్ని కారణాలు సహేతుకమైన అనుమానాలను రేకెత్తించడంలో విఫలమయ్యాయని కూడా ఖచ్చితంగా చెప్పవచ్చు. బాధితురాలిని కిడ్నాప్ చేసి హత్య చేసిన కేసులో పిటిషనర్ చేసిన నేరానికి సంబంధించి ట్రయల్ కోర్టు, హైకోర్టు, ఈ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పుల్లో జోక్యం చేసుకోవడానికి సమీక్ష పరిధిలో ఎలాంటి కారణం లేదు. **[పేరా 52-54] [1048-ఇ-ఎఫ్; 1049-ఎఫ్-హెచ్]**

1.2 పిటిషనర్ తరఫు న్యాయవాది వాదనలు వినిపిస్తూ, సందర్భోచిత సాక్ష్యాల ఆధారంగా మరణశిక్ష విధించే సందర్భాల్లో మరణశిక్ష విధించలేమని, నిందితుల నేరానికి సంబంధించి 'దీర్ఘకాలిక తీర్పు' కొనసాగుతుందని వాదించారు. మిగిలిపోయిన లేదా దీర్ఘకాలిక సందేహం అనే వాదనలు థెరిషనర్ కు రక్షణగా రావు. **[పేరా 57, 59] [1050-సి-డి]**

1.3 సందర్భోచిత సాక్ష్యాల ఆధారంగా ఉన్న ఒక కేసులో అప్పీలులో పిటిషనర్ యొక్క నేరాన్ని ధృవీకరించడానికి ఈ కోర్టు ఇప్పటికే సంబంధిత ప్రమాణాన్ని వర్తింపజేసింది మరియు ఈ కోర్టు దాని పరిమిత పరిధి దృష్ట్యా సమీక్షా అధికార పరిధిలో సాక్ష్యాలను అంచనా వేయడానికి మరోసారి సాహసించడం సముచితం కాదు. **[పేరా 60] [1051-ఎఫ్-జి]**

1.4 తక్షణ కేసులో, శిక్షకు సంబంధించి ట్రయల్ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పు పిటిషనర్ కు అర్థవంతమైన, నిజమైన మరియు సమర్థవంతమైన విచారణ సాధ్యం కాదని సూచిస్తుంది. ట్రయల్ కోర్టు

శిక్షపై ప్రత్యేక విచారణ జరపలేదు మరియు మరణశిక్ష విధించే ముందు పిటిషనర్ కు సంబంధించిన ఎటువంటి పరిస్థితులను పరిగణనలోకి తీసుకోలేదు. ఈ చర్య యొక్క భయంకరమైన మరియు నిర్దాక్షిణ్య స్వభావాన్ని హైకోర్టు పరిగణనలోకి తీసుకుంది. అరుదైన కేసుల్లో మాత్రమే మరణశిక్ష విధించాలనే నిబంధనలను పునరుద్ఘాటించింది. అయితే, పిటిషనర్కు సంబంధించిన ఎలాంటి ప్రతికూల పరిస్థితులను ప్రత్యేకంగా పరిశీలించలేదు. ఈ కోర్టు నేరాల తీవ్రత పరిస్థితులను సవివరంగా పరిశీలించింది. పిటిషనర్ కు మరణశిక్ష విధించినప్పటికీ విచారణ లేదా అప్పీలేట్ ప్రక్రియలో ఏ దశలోనూ పిటిషనర్ వాదనలను పరిగణనలోకి తీసుకోలేదని పై క్రమం సూచిస్తోంది. **[పేరా 70-74] [1056-బి-సి, ఎఫ్-జి; 1057-ఎ,డి]**

1.5 అప్పీలులో ఈ కోర్టు గమనించిన తీవ్రమైన పరిస్థితుల దృష్ట్యా, కొన్ని పరిస్థితులపై దృష్టి సారించారు. పిల్లల లింగాన్ని రాజ్యాంగ న్యాయస్థానం తీవ్రమైన పరిస్థితిగా పరిగణించదని గమనించబడింది. ఒక చిన్న పిల్లాడి హత్య నిస్సందేహంగా ఒక ఘోరమైన నేరం మరియు అటువంటి చిన్న వయస్సుతో పాటు మొత్తం కుటుంబానికి అది కలిగించే వేదన నిస్సందేహంగా, తీవ్రమైన పరిస్థితి. అలాంటప్పుడు ఆ పిల్లవాడు మగబిడ్డా లేక ఆడ బిడ్డా అన్నది రాజ్యాంగబద్ధమైన న్యాయస్థానానికి ముఖ్యం కాదు. ఈ హత్య కూడా అంతే విషాదకరంగా ఉంది. మగపిల్లవాడు మాత్రమే కుటుంబ బంధాన్ని పెంచుతాడనో, వృద్ధాప్యంలో తల్లిదండ్రులకు సహాయం చేయగలడో అనే భావనను న్యాయస్థానాలు పెంచకూడదు. సందర్భంతో సంబంధం లేకుండా న్యాయస్థానాలు నివారించాల్సిన పితృస్వామ్య విలువ తీర్పులను ఇలాంటి వ్యాఖ్యలు అసంకల్పితంగా మరింత పెంచుతాయి. **[పేరా 75] [1057-ఇ, హెచ్; 1058-క్రీ.శ.**

1.6 పిటిషనర్ విషయంలో పేర్కొన్న అంశాలను పరిగణనలోకి తీసుకునేందుకు వీలుగా ఎటువంటి విచారణ జరగలేదు. అందువల్ల పిటిషనర్ ను సంస్కరించడానికి లేదా పునరావాసం కల్పించడానికి వీల్లేదని నిర్ధారించడానికి ట్రయల్ కోర్టు లేదా అప్పీలేట్ కోర్టులు ఎటువంటి అంశాలను పరిశీలించలేదు. మరణశిక్ష విధించాలని కోర్టులు నేర స్వభావాన్ని పునరుద్ఘాటించాయి. అప్పీలులో పిటిషనర్ తరపు న్యాయవాది పరిస్థితులను ఎత్తిచూపలేరని పేర్కొన్న ఈ కోర్టు మరణశిక్షను సమర్థించింది. సంస్కరణ సాధ్యాసాధ్యాలపై అన్ని విషయాలను, పరిస్థితులను రాష్ట్రాలు సమానంగా రికార్డుల్లో ఉంచాలి. శిక్షకు ముందు, ఆ తర్వాత నిందితులకు సంబంధించిన అనేక విషయాలు ప్రభుత్వానికి తెలిసే ఉంటాయి.పైగా ఈ ప్రక్రియలో కోర్టు ఉదాసీనంగా వ్యవహరించడానికి వీల్లేదు. సంస్కరణ సంభావ్యతను ప్రభావితం చేసే న్యాయమైన నిర్ణయాన్ని రూపొందించడానికి కోర్టు యొక్క ప్రక్రియ మరియు అధికారాలను ఉపయోగించవచ్చు. **[పేరా 79] [1061-డి-ఎఫ్]**

1.7 మరణశిక్ష విధించే ముందు నేరాలను విచారించడం, సంస్కరణలు, పునరావాసం అవకాశాలను ముందుగానే అంచనా వేయడం కోర్టు విధి అని ఈ కోర్టు పలు తీర్పుల్లో స్పష్టం చేసింది. అయినప్పటికీ, ప్రస్తుత కేసులో, అటువంటి విచారణ జరగలేదు మరియు నేరం యొక్క తీవ్రమైన తీవ్రతను మాత్రమే మరణశిక్ష విధించేటప్పుడు పరిగణనలోకి తీసుకున్నారు. **[పేరా 81] [1062-హెచ్; 1063-ఎ]**

1.8 ఏ అప్పీలేట్ కోర్టుల ముందు ఉపశమన పరిస్థితులు లేవు అనేది వాస్తవం. పిటిషనర్లు ఘోరమైన నేరం చేసినప్పటికీ సంస్కరణకు అవకాశం లేదని చెప్పలేం. నేరం చేసినప్పుడు **23** ఏళ్ల వయసు, **2009** నుంచి జైల్లో ఉన్న అతడి ప్రవర్తన సంతృప్తికరంగా ఉందని, **2013** లో జైలు నుంచి తప్పించుకునే ప్రయత్నం మినహా. పిటిషనర్ సిస్టమ్ హైపర్ టెన్షన్ కేసుతో బాధపడుతున్నారని, ఫుడ్

కేటరింగ్ లో డిప్లొమా రూపంలో కొన్ని ప్రాథమిక విద్యను పొందడానికి ప్రయత్నించారని; అందువల్ల జైలులో ఒక వృత్తిని స్వీకరించడం లాభదాయకమైన జీవితాన్ని గడపగల సామర్థ్యంపై ముఖ్యమైన ప్రభావాన్ని చూపుతుందని పరిగణించాలి. ఈ అంశాలను పరిగణనలోకి తీసుకుంటే పిటిషనర్ చేసిన నేరం నిస్సందేహంగా తీవ్రమైనది, క్షమించరానిది అయినప్పటికీ, అతనికి విధించిన మరణశిక్షను ధృవీకరించడం సముచితం కాదు. 'అరుదైన' సిద్ధాంతం ప్రకారం నేరం యొక్క తీవ్రమైన స్వభావాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోవడం ద్వారా మాత్రమే మరణశిక్ష విధించబడదు, కానీ నేరస్థుడిలో సంస్కరణకు అవకాశం లేనప్పుడు మాత్రమే. అయితే, యావజ్జీవ కారాగార శిక్షను ఉపశమనం పొందే అవకాశం ఉందని కోర్టుకు తెలుసు. పిటిషనర్ చేసిన ఘోరమైన నేరం దృష్ట్యా ఇది సరిపోదు. [పేరా 88-90] [1064-ఇ-హెచ్; 1065-ఎ]

1.9 బాధితురాలిని కిడ్నాప్ చేసి హత్య చేయడంలో పిటిషనర్ల నేరాన్ని అనుమానించడానికి ఎటువంటి కారణం లేదు. శిక్షకు ఆటంకం కలిగించడానికి సమీక్షలో న్యాయవాదాన్ని ఉపయోగించడం అవసరం లేదు. అయితే ట్రయల్ కోర్టులో విడివిడిగా శిక్ష విచారణ జరగకపోవడం, పిటిషనర్ కు మరణశిక్ష విధించే ముందు అప్పిలేట్ కోర్టుల్లో పరిగణనలోకి తీసుకోని పరిస్థితులను పరిగణనలోకి తీసుకున్న సుప్రీంకోర్టు.. ఈ వాదనను బేరీజు వేస్తూ, కేవలం ఏడేళ్ల చిన్నారిని హత్య చేసిన నేరం యొక్క భయంకరమైన స్వభావం కూడా కోర్టుపై భారం మోపింది మరియు సాధారణంగా 14 సంవత్సరాల శిక్ష విధించే జీవిత ఖైదు శిక్ష ఈ పరిస్థితులలో ప్రయోజనకరంగా ఉంటుందని కోర్టు కనుగొనలేదు. దీని ప్రకారం పిటిషనర్ పై విధించిన మరణశిక్షను 20 ఏళ్లకు తగ్గకుండా ఉపశమనం లేకుండా జీవిత ఖైదుగా మారుస్తారు. [పేరా 93, 94] [1066-బి-ఇ]

1.10 సెప్టెంబర్ 26, 2021 నాటి అఫిడవిట్ దాఖలుకు ఎందుకు చర్యలు తీసుకోకూడదో వివరణ ఇవ్వాలని తమిళనాడు రాష్ట్రం కడలూరు జిల్లా కమ్మాపురం పోలీస్ స్టేషన్ ఇన్స్పెక్టర్‌కు నోటీసు జారీ చేయాలి. ఈ కేసులో పిటిషనర్ జైలులో ప్రవర్తించిన తీరుకు సంబంధించిన సమాచారాన్ని ఈ కోర్టు నుంచి దాచిపెట్టారు. దీని ప్రకారం ఈ కేసును కోర్టు ధిక్కారణ కింద సుమోటోగా నమోదు చేయాలని రిజిస్ట్రీని ఆదేశించింది. [పేరా95] [1066-ఎఫ్]

మహమ్మద్. ఆరిఫ్ అలియాస్ అష్ఫాక్ వర్సెస్ రిజిష్టార్, సుప్రీంకోర్టు 2014 (9) ఎస్ సిసి 737 : [2014] 11 ఎస్ సిఆర్ 1009 - అనుసరించబడింది

మోఫిల్ ఖాన్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ జార్ఖండ్ 2021 ఎస్సిసి ఆన్లైన్ఎస్సి 1136; అర్జున్ పండితరావు ఖోట్కర్ వర్సెస్ కైలాష్ కుషన్రావ్ గోరంత్యాల్ 2020 (7) ఎస్సిసి 1; అన్వర్ పి.వి. వర్సెస్ పి.కె.బషీర్ 2014 (10) ఎస్.సి.సి 473 : [2014] 11 ఎస్.సి.ఆర్ 399; రాష్ట్రం (ఎన్ సిటి ఆఫ్ ఢిల్లీ) వర్సెస్ నవజ్యోత్ సంధు 2005 (11) ఎస్ సిసి 600 : [2005]2 ఎస్ సిఆర్ 79; టొమాసో బ్రూనో వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ ఉత్తర ప్రదేశ్ 2015 (7) ఎస్ సిసి 178 : [2015] 1 SCR 721; షఫీ మొహమ్మద్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ హిమాచల్ ప్రదేశ్ 2018 (2) ఎస్ సిసి801; సోను అలియాస్ అమర్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ హర్యానా 2017 (8) ఎస్ సిసి570 : [2017] 8 ఎస్ సిఆర్ 151; మహమ్మద్. ఆరిఫ్ వర్సెస్ స్టేట్ (ఎన్ సిటి ఆఫ్ ఢిల్లీ) 2022 ఎస్ సిసి ఆన్ లైన్ ఎస్ సి 1509; శత్రుఘ్న బాబన్ మెష్రామ్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ మహారాష్ట్ర 2021 (1) ఎస్సిసి 596; శాంతా సింగ్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ పంజాబ్ 1976 (4) ఎస్ సిసి 190 :[1977] 1 ఎస్ సిఆర్ 229; బచ్చన్ సింగ్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ పంజాబ్ 1980 (2) ఎస్ సిసి 684; మునియప్పన్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ తమిళనాడు 1981 (3) ఎస్ సిసి 11 : [1981] 3 ఎస్

సిఆర్ 270; అల్లావుద్దీన్ మియాన్స్ స్టేట్ ఆఫ్ బీహార్ 1989 (3) ఎస్ సిసి 5 : [1989] 2 దక్షిణ మధ్య రైల్వే 498; అంగుస్వామి వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ తమిళనాడు 1989 (3) ఎస్సీసీ 33; మల్కియాత్ సింగ్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ పంజాబ్ 1991 (4) ఎస్ సిసి 341 :[1991] 2 ఎస్ సిఆర్ 256; దత్తాత్రేయ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ మహారాష్ట్ర 2020 (14) ఎస్సిసి 290 : [2019] 11 ఎస్సిఆర్ 295; దగ్డు వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ మహారాష్ట్ర 1977 (3) SCC 68 : [1977] 3 SCR636; తర్లోక్ సింగ్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ పంజాబ్ 1977 (3) ఎస్ సిసి 218: [1977] 3 దక్షిణ మధ్య రైల్వే 711; రామ్ దేవ్ చౌహాన్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ అస్సాం 2001 (5) ఎస్ సిసి 714 : [2001] 3 ఎస్ సిఆర్ 669; రీ: డెత్సెన్సెస్ విధించేటప్పుడు పరిగణనలోకి తీసుకోవలసిన సంభావ్య ఉపశమనానికి సంబంధించిన మార్గదర్శకాలను రూపొందించడం సుమోటో డబ్ల్యుపి (CRL.) నెంబరు 1/2022; రాజేంద్ర ప్రహ్లాదరావు వాస్నిక్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ మహారాష్ట్ర 2019 (12)ఎస్సిసి 460 : [2018] 14 ఎస్సిఆర్ 585; సంతోష్ కుమార్ సతీశ్ భూషణ్ బరియార్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ మహారాష్ట్ర 2009(6) ఎస్సీసీ 498 : [2009] 9 దక్షిణ మధ్య రైల్వే 90; అనిల్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ మహారాష్ట్ర 2014 (4) ఎస్ సిసి 69 : [2014] 3 ఎస్ సిఆర్ 34; స్వామి శ్రద్ధానంద (2) @ మురళీ మనోహర్ మిశ్రావ్ స్టేట్ ఆఫ్ కర్ణాటక 2008 (13) ఎస్ సిసి 767 – ప్రస్తావించబడింది.

మరణశిక్ష మరియు ఇండియన్ సుప్రీంకోర్ట్ (2007–2021), ప్రాజెక్ట్ 39 ఎ, నేషనల్ లా యూనివర్శిటీ ఢిల్లీ (2022) - ప్రస్తావించబడిన క్యాపిటల్ కేసులలో సమీక్ష అధికార పరిధిని ఉపయోగించడం.

కేస్ లా రిఫరెన్స్

[2014] 11 దక్షిణ మధ్య రైల్వే 1009 పేరా 1 ను అనుసరించింది.

(2020) 7 ఎస్సిసి 1 పేరా 30 కు సూచించబడింది

[2014] 11 SCR 399 పేరా 30 కు సూచించబడింది

[2005] 2 సప్ల్. ఎస్.సి.ఆర్ 79 పేరా 31 కు సూచించబడింది

[2015] 1 SCR 721 పేరా 34 కు సూచించబడింది

(2018) 2 SCC 801 పేరా 35 కు సూచించబడింది

[2017] 8 SCR 151 పేరా 40 కు సూచించబడింది

(2021) 1 SCC 596 పేరా 58 కు సూచించబడింది

[1977] 1 SCR 229 పేరా 63 కు సూచించబడింది

(1980) 2 SCC 684 పేరా 64 కు సూచించబడింది

[1981] 3 SCR 270 పేరా 65 కు సూచించబడింది

[1989] 2 SCR 498 పేరా 66 కు సూచించబడింది

(1989) 3 SCC 33 పేరా 67 కు సూచించబడింది

[1991] 2 SCR 256 పేరా 67 కు సూచించబడింది

[2019] 11 SCR 295 పేరా 67 కు సూచించబడింది

[1977] 3 SCR 636 పేరా 68 గా సూచించబడింది

[1977] 3 SCR 711 పేరా 68 కు సూచించబడింది

[2001] 3 SCR 669 పేరా 68 కు సూచించబడింది

[2018] 14 SCR 585 పేరా 76 కు సూచించబడింది

[2009] 9 SCR 90 పేరా 77 కు సూచించబడింది

[2014] 3 SCR 34 పేరా 78 కు సూచించబడింది

(2008) 13 SCC 767 పేరా 91 కు సూచించబడింది

అంతర్గత అధికార పరిధి : 2011 క్రిమినల్ అప్పీల్ నెం.300-301 లో 2013 నాటి రివ్యూ పిటిషన్ (CRL.) నెం.159-160.

15.02.2013 నాటి తీర్పు, ఉత్తర్వుల నుంచి 2011 నాటి సీఆర్ ఎల్ ఏ నెం.300, 2011 నాటి 301 నుంచి.

పిటిషనర్ తరఫున రంజిత్ బి.మరార్, లక్ష్మి ఎన్.కైమల్, అరుణ్ పూనవల్లి, ఎం.జె.సంతోష్, అడ్వకేట్లు.

వి.కృష్ణమూర్తి, ఏఏజీ, డాక్టర్ జోసెఫ్ అరిస్టాటిల్ ఎస్., శ్రీమతి నుపుర్ శర్మ, శోభిత్ ద్వివేది, సంజీవ్ కుమార్ మహరా, శ్రీమతి రిచా విశ్వకర్మ, ప్రతివాదులకు అడ్వకేట్లు.

ఈ మేరకు **సీజేఐ డాక్టర్ ధనుంజయ వై.చంద్రచూడ్** తీర్పు వెలువరించారు.

ఈ తీర్పులో ఈ క్రింది విభాగాలు ఉన్నాయి:

ఎ. ముందుమాట-మహమ్మద్ యొక్క ప్రభావం. ఆరిఫ్.......... 3*

B. బ్యాక్ గ్రౌండ్ 7*

C. సమీక్ష పరిధి పరిధి 9*

D. రికార్డ్ యొక్క ముఖంపై లోపం స్పష్టంగా కనిపిస్తుందా? 10*

D.1 న్యాయవాదుల సమర్పణలు...... 10*

D.2. విశ్లేషణ.. 12*

E. శిక్ష మరియు ఉపశమనం 32*

E.1. దీర్ఘకాలిక సందేహ సిద్ధాంతం 32*

E.2. ట్రయల్ కోర్టు మరియు అప్పిలేట్ కోర్టులలో శిక్షలు మరియు ఉపశమనం 34*

F. ముగింపు 50*

1. దరఖాస్తుదారుడు మరణశిక్ష పడిన దోషి. హత్యానేరం కింద తనకు విధించిన శిక్షలను పునఃసమీక్షించాలని, మరణశిక్ష విధించాలని కోరుతూ ఆయన దాఖలు చేసిన పిటిషన్ ను పునఃపరిశీలించాలని కోర్టును ఆశ్రయించారు. **మొహ్మద్ ఆరిఫ్ అలియాస్ అష్ఫాక్ వర్సెస్** రిజిస్ట్రార్, సుప్రీంకోర్టు 1 కేసులో రాజ్యాంగ ధర్మాసనం ఇచ్చిన తీర్పును ఆయన త్వరలోనే ఆధారం చేసుకోనున్నారు. మొహమ్మద్ ఆరిఫ్ కేసులో దోషులుగా తేలిన, మరణశిక్ష విధించడంపై దాఖలైన రివ్యూ పిటిషన్లను బహిరంగ కోర్టులో విచారించాలని, సర్క్యులేషన్ ద్వారా పరిష్కరించలేమని ఈ కోర్టు పేర్కొంది. మరణశిక్షను ధ్రువీకరిస్తూ ఈ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును పునఃసమీక్షించాలని కోరుతూ పిటిషనర్లు చేసిన అభ్యర్థనలను రాజ్యాంగ ధర్మాసనం తీర్పు తేదీ నుంచి నెల రోజుల పాటు అనుమతించింది.

A. ముందుమాట - మహమ్మద్ ప్రభావం. ఆరిఫ్

2. **మొహమ్మద్ ఆరిఫ్** లో, ఈ కోర్టు మరణశిక్ష యొక్క కోలుకోలేని స్వభావాన్ని మరియు మరణశిక్ష విధించడానికి తగిన కేసు అనే అంశంపై ఇద్దరు న్యాయనిర్ణేతలు భిన్నమైన నిర్ధారణలకు వచ్చే అవకాశాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకుంది. మరణశిక్షతో ముడిపడి ఉన్న కేసుల సమీక్షలో మౌఖిక విచారణ హక్కును మెజారిటీ తీర్పు అనుమతించింది:

29. [...] మరణశిక్ష కేసులు మొత్తంగా ఒక ప్రత్యేకమైన కేటగిరీ కేసులు. రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 134 ప్రకారం అన్ని మరణాల కేసుల్లో సుప్రీంకోర్టుకు అప్పీలు చేసుకునే హక్కు కల్పించడం, అరుదైన కేసుల్లో మాత్రమే మరణశిక్ష విధించడం మినహా రెండు అంశాలు మనల్ని ఆకట్టుకున్నాయి. **కాబట్టి మొదటిది మరణశిక్షను అసాధ్యం చేయడం. రెండవది, న్యాయపరంగా శిక్షణ పొందిన వేర్వేరు మనస్సులు ఒకే వాస్తవాల ఆధారంగా, ఒకదానికొకటి విరుద్ధంగా ఉండే నిర్ధారణలకు రాగలవు . పైన పేర్కొన్న రెండవ అంశాలను పరిశీలిస్తే, మరణశిక్ష తీర్పును తిరిగి ఇవ్వడం వెనుక ఉన్న ప్రాథమిక సూత్రం ఏమిటంటే, అరుదైన కేసులలో మరణశిక్షను విధించాలి. కోర్టు పరిశీలించాల్సిన పరిస్థితులతో పాటు ఉపశమన పరిస్థితులు కూడా ఉండవచ్చు. అదే సమయంలో, మరణశిక్షను సమర్థించే అరుదైన కేసుల కేటగిరీలో ఏ కేసు వస్తుందో నిర్ణయించడానికి సూత్రాలను నిర్దేశించడం గమనార్హం.** అటువంటి ప్రశ్నకు వచ్చినప్పుడు గుర్తుంచుకోవలసిన పారామీటర్లు లేదా తీవ్రతరం / ఉపశమన పరిస్థితులను పేర్కొనడం కూడా సులభం కాదు. వివిధ సందర్భాల్లో న్యాయమూర్తులు ఇటువంటి పరిస్థితులను చెప్పడానికి ప్రయత్నించినప్పటికీ, అవి కేవలం వివరణాత్మకంగా మాత్రమే ఉంటాయి.

30. [...] శిక్ష అనేది నేరం యొక్క కాలపరిమితితో పాటు నేరాన్ని రుజువు చేసే పరిస్థితులతో సహా అనేక అంశాల సమ్మేళనం. బచ్చన్ సింగ్ వర్సెస్ బచ్చన్ లో అనేక తీవ్ర పరిణామాలు, ఉపశమన పరిస్థితులు ఎత్తిచూపబడ్డాయి. పంజాబ్ రాష్ట్రం, ఎస్.సి.సి పేజీలు 749-50, పేరాస్ 202 & 206, మరణశిక్ష విధించినప్పుడల్లా న్యాయమూర్తి పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి. మళ్ళీ, పైన పేర్కొన్నట్లుగా, ఈ జాబితాలు కేవలం వివరణాత్మకమైనవి మాత్రమే, బచ్చన్ సింగ్ లోనే వివరించబడ్డాయి అనే వాస్తవాన్ని పక్కన పెడితే, న్యాయపరంగా శిక్షణ పొందిన వివిధ

మనస్తత్వాలు ఏ కేసులోనైనా మరణశిక్ష విధించబడని అన్ని సంబంధిత అంశాలను పరిగణనలోకి తీసుకొని, అంతిమంగా ఒక నిర్ధారణకు రావడానికి వేర్వేరు తీవ్రమైన మరియు ఉపశమన మార్గాలను వర్తింపజేయవచ్చు. ఈ అంశాన్ని స్పృశించే న్యాయపరమైన నిర్ణయాలపై ఆధారపడిన అనుభవం ఇలాంటి భిన్నమైన వైఖరిని సూచిస్తుంది. ఈ కోణాలను విపులంగా పరిశీలించనవసరం లేకపోయినప్పటికీ, అదే సమయంలో, ఒకే వాస్తవాల ఆధారంగా, ఒక న్యాయనిర్ణయం మరణశిక్షను సమర్థించదని నిర్ధారణకు రాగలిగినప్పుడు, మరొకరు మరణశిక్షను పూర్తిగా సమర్థించడానికి తగిన కేసుగా భావించవచ్చు, మరణశిక్షను అనుభవించిన దోషి రివ్యూ పిటిషన్ దాఖలు చేసినప్పుడు, అటువంటి రివ్యూ పిటిషన్ లో మౌఖిక విచారణ యొక్క ఆవశ్యకత "సహేతుకమైన విచారణలో" అంతర్భాగంగా మారుతుంది.

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

3. ప్రాజెక్ట్ 39 ఎ ఇటీవల చేసిన ఒక అధ్యయనం 2007 మరియు 2021 మధ్య సుప్రీంకోర్టు ఇచ్చిన మరణశిక్షకు సంబంధించిన అన్ని తీర్పులను పరిశీలించింది, దీనిలో భాగంగా ఇది మూలధన కేసులలో పునఃసమీక్షను అమలు చేయడాన్ని విశ్లేషించింది.2 ఈ అధ్యయనం పరిధిలో, మొహమ్మద్ ఆరిఫ్లో తీర్పుకు ముందు, 14 రివ్యూ పిటిషన్లు చలామణిలో ఉన్నాయి మరియు వాటిలో మరణశిక్ష ధృవీకరించబడింది. వీటిలో 13 కేసులను తిరిగి తెరవగా, కేవలం 4 మందికి మాత్రమే మరణశిక్షను పునఃపరిశీలించారు. మరోవైపు 7 తీర్పులు మరణశిక్షలను తగ్గించడం, ఖైదీ మరణం కారణంగా 1 విచారణ, 1 కేసును రద్దు చేయడం జరిగింది. పై డేటాను పరిశీలిస్తే, రివ్యూ పిటిషన్ల మౌఖిక విచారణ ప్రభావం, మొహమ్మద్ ఆరిఫ్ తీర్పు కారణంగా మరణశిక్ష నిర్ధారణ ఫలితాల్లో మార్పుకు దారితీసింది.

4. అయితే రివ్యూ పిటిషన్ విచారణ సందర్భంగా అసలు అప్పీలును విన్న న్యాయమూర్తులకు మించి ఇద్దరు అదనపు న్యాయమూర్తులను నియమించాలనే వాదనతో మహ్మద్ ఆరిఫ్ కోర్టు అంగీకరించలేదు. క్రిమినల్ అప్పీల్ ను మొదట విచారించిన అదే బెంచ్ రివ్యూను సాధారణంగా విచారించాలని పేర్కొంది. అది ఇలా పేర్కొంది:

39. ఇకపై సుప్రీంకోర్టులో పెండింగ్ లో ఉన్న అప్పీళ్లలో హైకోర్టు మరణశిక్ష విధించిన అన్ని కేసుల్లోనూ ముగ్గురు న్యాయమూర్తుల ధర్మాసనం మాత్రమే విచారిస్తుంది. ఈ కారణంగానే పైన పేర్కొన్న శిక్షా విధానంలోని ఒడిదుడుకులను దృష్టిలో ఉంచుకుని మరణశిక్ష పడిన ఖైదీ ప్రయాణం చివరి దశలో కనీసం ముగ్గురు న్యాయ శిక్షణ పొందిన మేధావులు తమ మనస్సును అన్వయించుకోవాల్సిన అవసరం ఉంది. ప్రస్తుతం, అన్ని మరణాల కేసులను కనీసం 5 మంది విద్యావంతులైన న్యాయమూర్తులు విచారించాలని మేము ఒప్పించడం లేదు. అంతేకాకుండా, [...] సాధారణంగా క్రిమినల్ అప్పీలును విచారించిన అదే బెంచ్ మాత్రమే సమీక్షను వినాల్సి ఉంటుంది. ఎందుకంటే సమీక్ష విజయవంతమవ్వాలంటే రికార్డులో స్పష్టంగా కనిపించే పొరపాట్లను గుర్తించాల్సి ఉంటుంది. తప్పు చేసినట్లు ఒప్పుకున్న అదే విద్యావంతులైన న్యాయమూర్తులు ఇప్పుడు అలాంటి తప్పును సరిదిద్దుకోవాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది. అందువల్ల శిక్ష కేసుల సమీక్ష దశలో ఇద్దరు అదనపు న్యాయమూర్తులను చేర్చాలన్న అభ్యర్థనను మేము తోసిపుచ్చుతున్నాం.

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

5. రివ్యూ పిటిషన్ల మౌఖిక విచారణ మాత్రమే ఫలితాలను మార్చలేదని ప్రాజెక్ట్ 39 ఏ విశ్లేషించిన డేటా సూచిస్తోంది. అందువల్ల అంతిమ ఫలితం మారడానికి మరియు మొదట అప్పీలును నిర్ణయించిన అదే

న్యాయమూర్తులకు బదులుగా సమీక్షా ప్రక్రియలో భాగంగా వేర్వేరు న్యాయమూర్తులు పాల్గొనడం మధ్య సంబంధం ఉండవచ్చు. మొహమ్మద్ ఆరిఫ్ తరువాత, ఓపెన్ కోర్టు సమీక్ష వచ్చే సమయానికి ఒరిజినల్ బెంచ్ లో సభ్యులుగా ఉన్న న్యాయమూర్తులు పదవీ విరమణ చేసినప్పుడు ఇది జరుగుతుంది. మౌఖిక విచారణ అనంతరం మహ్మద్ ఆరిఫ్ తర్వాత 13 రివ్యూ కేసులను పునఃప్రారంభించి, తిరిగి నిర్ణయించారని, అలాగే మహ్మద్ ఆరిఫ్ తర్వాత పరిష్కరించిన 10 కొత్త రివ్యూ కేసులను ఈ డేటాలో పొందుపరిచారు. మొహమ్మద్ ఆరిఫ్ తర్వాత తిరిగి తెరిచిన 13 కేసుల్లో కేవలం 4 కేసుల్లో మాత్రమే మరణశిక్షను పునఃపరిశీలించగా, 7 కేసుల్లో మరణశిక్షను యావజ్జీవ కారాగార శిక్షగా, 1 కేసును నిర్దోషిగా ప్రకటించారు. కొత్తగా నమోదైన 10 కేసుల్లో 7 కేసుల్లో మరణాలు నిర్ధారణ కాగా, 3 కేసుల్లో శిక్షను తగ్గించారు.

6. మరణశిక్షను యావజ్జీవ కారాగార శిక్షగా మార్చిన కేసుల్లో, అంటే మొదటి లాట్ 13 రివ్యూ కేసుల నుంచి 7 కేసులు, కొత్తగా తెరిచిన 10 రివ్యూ కేసుల్లో 3 కేసుల్లో, రివ్యూలో ఉన్న అన్ని బెంచ్ లు అప్పీలును నిర్ణయించిన బెంచ్ లకు భిన్నమైన కూర్పును కలిగి ఉన్నాయి. నిర్దోషులుగా తేలిన 1 కేసుకు అప్పీలులో ఉన్న కేసుకు భిన్నమైన ధర్మాసనం కూడా పరిశీలనలో ఉంది. మరోవైపు మరణశిక్షను తిరిగి ధృవీకరించిన 11 కేసుల్లో 7 బెంచ్ లు అప్పీలును నిర్ణయించిన బెంచ్ మాదిరిగానే ఒకరిద్దరు లేదా అందరూ న్యాయమూర్తులుగా ఉండాలని సూచించాయి. నివేదిక ఇలా పేర్కొంది:

అదే బెంచ్ (క్రిమినల్ అప్పీల్ లో మాదిరిగా) రివ్యూ పిటిషన్ ను తేల్చాల్సి వచ్చినప్పుడు, మెజారిటీ ఆశించిన ప్రయోజనం కోసం, అంటే మరణశిక్షను మరింత పునఃపరిశీలించడానికి సమీక్ష దశ దాదాపు అనవసరం అవుతుంది. వాస్తవానికి ఈ విషయాన్ని గణాంకాలు స్పష్టం చేస్తున్నాయి. జస్టిస్

చలమేశ్వర్ చెప్పినట్లుగా అదే బెంచ్ అప్పీలును విచారించినప్పుడల్లా రివ్యూ పిటిషన్ల ఫలితంగా మరణశిక్షను కొనసాగించారు. సమీక్ష దశలో ఇచ్చిన 11 నిర్ధారణ తీర్పుల్లో 4 ఒకే బెంచ్ ను కలిగి ఉన్నాయి. సమీక్షలో 7 నిర్ధారణ తీర్పులు వేర్వేరు కూర్పుల ద్వారా ఇవ్వబడినప్పటికీ, వీటిలో 1 తీర్పులలో సమీక్ష మరియు అప్పీలును నిర్ణయించే రెండు బెంచ్ లకు ఒక న్యాయమూర్తి ఉమ్మడిగా ఉండటం మరియు మరొకదానిలో, రెండు బెంచ్ లకు రెండు తీర్పులు ఉమ్మడిగా ఉండటం గమనించదగినది. మరోవైపు, రివ్యూ దశలో కమ్యూటేషన్ కు దారితీసిన 10 తీర్పుల్లో అప్పీలును విచారించిన బెంచ్ కు భిన్నమైన కూర్పు కలిగిన బెంచ్ లు తీర్పులు ఇచ్చాయి. అందువల్ల, అప్పీలులో తీర్పు వెలువడిన 30 రోజుల్లోగా దాఖలు చేసిన రివ్యూ పిటిషన్, వేరే బెంచ్ నిర్ణయించిన దానిలా కాకుండా విధానాలు లేదా ఫలితాలలో గణనీయమైన వ్యత్యాసాలను ప్రదర్శించదని గణాంకాలు సూచిస్తున్నాయి.

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

7. పై డేటా నిశ్చయాత్మకమైనది కానప్పటికీ, సహ సంబంధం తప్పనిసరిగా కారణానికి సమానం కానప్పటికీ, మొహమ్మద్ ఆరిఫ్ లో తీసుకున్న నిర్ణయానికి విరుద్ధంగా తిరిగి తెరవబడిన మరియు తిరిగి వినబడుతున్న వాటిలో ప్రస్తుత కేసు కూడా ఒకటి కాబట్టి పేర్కొనడం సముచితం. చిన్న బెంచ్ కావడం, మరణశిక్షను ధృవీకరించే పిటిషన్ సమీక్షలో వేర్వేరు న్యాయమూర్తులు కూర్చోవడం వల్ల కలిగే ప్రభావాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోకపోవడం వల్ల ఈ ప్రతిపాదన యొక్క మెరిట్లను నిర్ణయించడం లేదని మేము పుష్కలంగా వివరణ ఇస్తున్నాము.

B. నేపథ్యం

8. మహ్మద్ ఆరిఫ్ కేసులో తీర్పు దృష్ట్యా ప్రస్తుత కేసులో 2013 మార్చి 20 న రివ్యూ పిటిషన్ను కొట్టివేస్తూ ఇచ్చిన ఉత్తర్వులను వెనక్కి తీసుకుని ఈ రివ్యూ పిటిషన్ను ఓపెన్ కోర్టులో విచారించారు.

9. ఏడేళ్ల చిన్నారిని కిడ్నాప్ చేసి హత్య చేసినట్లు పిటిషనర్పై అభియోగాలు మోపారు. పిటిషనర్ 2009 జూలై 27 న పాఠశాల నుంచి పాఠశాల వ్యాన్ లో తిరిగి వస్తుండగా బాధితురాలిని తీసుకెళ్లాడని ఆరోపించారు. పిటిషనర్ తన మోటారు సైకిల్ పై బాధితుడిని తీసుకెళ్లినట్లు ప్రాసిక్యూషన్ సాక్షులు సాక్ష్యం చెప్పారు.

10. బాధితుడు లేకపోవడంతో అతని తల్లి ఎక్కడెక్కడ వెతికే ప్రయత్నం చేయగా, పై సంఘటనల క్రమాన్ని ప్రత్యక్ష సాక్షుల్లో ఒకరు తెలియజేశారు. దీంతో ఆమె అదే రోజు కమ్మాపురం పోలీస్ స్టేషన్ లో ఫిర్యాదు చేసింది. అదే రోజు రాత్రి బాధితురాలిని విడిపించేందుకు రూ.5 లక్షలు ఇవ్వాలని పిటిషనర్ నుంచి ఆమె మొబైల్ ఫోన్ కు కాల్ వచ్చింది. ఆ మరుసటి రోజే టెలిఫోన్ బూత్ నుంచి మరో ఫోన్ కాల్ వచ్చింది. సాక్షుల్లో ఒకరు బూత్ నడుపుతున్న వ్యక్తి అని, పిటిషనర్ డబ్బు చెల్లింపుకు సంబంధించి ఫోన్ చేసి విచారించినట్లు సాక్ష్యం చెప్పారు.

11. 2009 జూలై 30 న పోలీసులు పిటిషనర్ ఇంటిపై దాడి చేసి ఆయనతో పాటు సహ నిందితుడిని అరెస్టు చేశారు. దీంతో నిందితుడు వాంగ్మూలం ఇవ్వడంతో వాటి ఆధారంగా సిమ్ కార్డులు ఉన్న మూడు మొబైల్ ఫోన్ సెట్లను స్వాధీనం చేసుకున్నారు. మృతుడిని గొంతు నులిమి చంపి మృతదేహాన్ని గోనె సంచిలో పెట్టి మీరంకుళం చెరువులో పడేసినట్లు పిటిషనర్ అంగీకరించారు. వాంగ్మూలం ఆధారంగా చెరువులో మృతదేహాన్ని వెలికి తీశారు.

12. దర్యాప్తు ఆధారంగా పిటిషనర్పై ఐపీసీ 364 ఏ, 302, 201 సెక్షన్ల కింద అభియోగాలు మోపారు.3 2010 జూలై 30 న సెషన్స్ జడ్జి కోర్టులో విచారణ జరిగింది. అందువల్ల పిటిషనర్ పై

అభియోగాలు మోపిన నేరాలకు గాను న్యాయమూర్తి దోషిగా నిర్ధారించి, సెక్షన్ 364 ఎ ఐపిసి కింద నేరానికి రూ.1000 జరిమానా, (2) సెక్షన్ 302 ఐపిసి కింద నేరానికి రూ.1000 జరిమానా విధించారు. మరియు (ii) సెక్షన్ 201 ఐపిసి కింద నేరానికి ఏడేళ్ల కఠిన కారాగార శిక్ష మరియు రూ.1000 జరిమానా విధించబడుతుంది. సహ నిందితుడిని అన్ని నేరాల నుంచి నిర్దోషిగా ప్రకటించింది.

13. పిటిషనర్ అప్పీలును మద్రాసు హైకోర్టు 2010 సెప్టెంబరు 30 న తీర్పు ద్వారా కొట్టివేసింది. హైకోర్ట్ శిక్ష, మరణశిక్ష రెండింటినీ ధృవీకరించింది.

14. పిటిషనర్ అప్పీలును తోసిపుచ్చిన ఈ కోర్టు 2013 ఫిబ్రవరి 5 న మద్రాసు హైకోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును ధృవీకరించింది. ఉన్నత న్యాయస్థానం మరియు ఈ న్యాయస్థానం రెండూ శిక్షను ధృవీకరించడానికి ముందు వాస్తవాలను క్షుణ్ణంగా పరిశీలించాయి.

C. సమీక్ష పరిధి

15. రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 137 ప్రకారం పార్లమెంటు చేసిన చట్టాలకు లోబడి లేదా ఆర్టికల్ 145 కింద ఏదైనా నిబంధనలకు లోబడి సుప్రీంకోర్టు వెలువరించిన ఏ తీర్పునైనా సమీక్షించే అధికారం ఉంది. సుప్రీంకోర్టు రూల్స్ 20134 రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 145 కింద రూపొందించబడింది. 2013 రూల్స్ లోని XLVII రూల్ 1 ప్రకారం కోర్టు తన సొంత తీర్పును పునఃసమీక్షించుకోవచ్చు.

16. సివిల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ 1908 యొక్క ఆర్డర్ XLVII రూల్ 1 లో పేర్కొన్న ప్రాతిపదికపై తప్ప సివిల్ ప్రొసీడింగ్ లో మరియు రికార్డు ముఖంపై కనిపించే దోషం కారణంగా తప్ప, క్రిమినల్ ప్రొసీడింగ్ లో తప్ప, ఎలాంటి అప్లికేషన్ పునఃపరిశీలన అనుమతించబడదు.

17. మోఫిల్ ఖాన్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ జార్ఖండ్ 5 కేసులో ఈ కోర్టు త్రిసభ్య ధర్మాసనం సమీక్షా అధికార పరిధిని చర్చిస్తూ ఇలా వ్యాఖ్యానించింది:

> 2. [...] అప్పీలును మళ్లీ విచారించడం కాదు, రివ్యూ పిటిషన్ వేయడం కాదు, న్యాయం విఫలమైందని చూపించాలి (చూడండి: సుతేంద్రరాజా వర్సెస్ స్టేట్). స్వీయ-స్పష్టంగా కనిపించని మరియు ఒక విచారణ ప్రక్రియ ద్వారా గుర్తించవలసిన తప్పును కోర్టు తన సమీక్షా అధికారాన్ని ఉపయోగించడాన్ని సమర్థించే రికార్డు ముఖంలో కనిపించే దోషం అని చెప్పలేము (చూడండి: కమలేష్ వర్మ వర్సెస్ మాయావతి). అప్పీలు విచారణ సమయంలో కోరిన అంశాలపై పునఃసమీక్ష కోసం దరఖాస్తులో అప్పీలును పునఃసమీక్షించడానికి దరఖాస్తుదారును అనుమతించకూడదు. ఒకవేళ దరఖాస్తుదారుడు నిందితులకు విధించిన శిక్ష లేదా శిక్షపై మరో అభిప్రాయం ఉండవచ్చునని నిరూపించడంలో విజయం సాధించినప్పటికీ, అది సమీక్షకు తగిన ఆధారం కాదు. న్యాయపరమైన తప్పిదాల కారణంగా మునుపటి నిర్ణయంలో స్పష్టమైన తప్పిదం లేదా పేటెంట్ తప్పు వచ్చినప్పుడు మాత్రమే సమీక్షించడానికి ఈ కోర్టు తన అధికార పరిధిని ఉపయోగిస్తుంది. రికార్డులో తప్పిదం స్పష్టంగా కనిపించి న్యాయానికి విఘాతం కలుగుతుంది.

D. రికార్డ్ యొక్క ముఖంపై లోపం స్పష్టంగా కనిపిస్తుందా?

D.1 న్యాయవాది యొక్క సమర్పణలు

18. పిటిషనర్ తరఫున, తమిళనాడు ప్రభుత్వం తరఫున వాదనలు విన్నాం. పిటిషనర్ తరఫు న్యాయవాది వాదనలు వినిపిస్తూ రికార్డుల్లో కింది తప్పులు స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయని, అప్పీలును కొట్టివేస్తూ ఇచ్చిన తీర్పును పునఃసమీక్షించాలని కోరారు.

a. పిటిషనర్ కాల్స్ చేసిన ఫోన్ నంబర్ అంటే XXX5961 తేదీతో ముగుస్తుందనడానికి ఎలాంటి ఆధారాలు లేవు.

b. పైన పేర్కొన్న నంబర్ పాలక్కాడ్లోని అలత్తూరులో నివాసం ఉన్న ఒక వ్యక్తితో రిజిస్టర్ అయినట్లు కాల్ డిటైల్ రికార్డులు చెబుతున్నాయి, అతనికి పిటిషనర్లకు ఎటువంటి సంబంధం లేదు;

c. సీజ్ మెమోలో పేర్కొన్న మొబైల్ నెంబరుతో ముగిసే సిమ్ ఉన్న పిటిషనర్ కు చెందిన 15 అంకెల ఐఎంఈఐ నెంబరు కాల్ డీటైల్ రికార్డులో పేర్కొన్న ఐఎంఈఐ నంబర్ కు భిన్నంగా XXX5961;

d. రాన్సోమ్కాల్ పిడబ్ల్యు 1 (మృతుడి తల్లి)కు చేయబడిందని చెప్పబడుతున్న సంఖ్య, అంటే XXX847 తో ముగిసే సంఖ్య పిడబ్ల్యు 1 కు చెందినది అని ఎటువంటి ఆధారాలు లేవు;

e. PW1 28 జూలై 2009 న ఆమెకు కాల్స్ చేసినట్లు పేర్కొనలేదు మరియు కాల్ చేసిన ఫోన్ బూత్ ఆపరేటర్ అయిన PW16 యొక్క సాక్ష్యాన్ని విశ్వసించలేం; మరియు

f. కాల్ డీటెయిల్స్ రికార్డుల కోసం ఇండియన్ ఎవిడెన్స్ యాక్ట్ 18726 లోని సెక్షన్ 65 బీ కింద సర్టిఫికెట్ ఇవ్వలేదు.

19. పిటిషనర్ కోరిన ప్రతిపాదనలను తమిళనాడు రాష్ట్ర తరపు న్యాయవాది తీవ్రంగా వ్యతిరేకించారు. పై కారణాలు రికార్డులో స్పష్టంగా కనిపించే తప్పులు కావని, ట్రయల్ కోర్టు, హైకోర్టు, ఈ కోర్టులు ఏకకాలంలో కనుగొన్న అంశాల నేపథ్యంలో ఈ కోర్టు పునఃపరిశీలన పరిధిలో సాక్ష్యాలను పునఃసమీక్షించే ప్రమాణాలకు అనుగుణంగా లేవని న్యాయవాది వాదించారు. పిటిషనర్ లేవనెత్తిన అంశాలను సంబంధిత ప్రదర్శనలు, ప్రాసిక్యూషన్ సాక్షుల వాంగ్మూలాల ద్వారా పరిగణనలోకి తీసుకున్నారు.

D.2. విశ్లేషణ

20. తమిళనాడు రాష్ట్ర న్యాయవాదితో మేం ఏకీభవిస్తున్నాం. పిటిషనర్ లేవనెత్తిన అంశాలను ఇప్పటికే కోర్టులు పరిష్కరించి పిటిషనర్ నేరాన్ని ధ్రువీకరిస్తూ ఏకకాలంలో తీర్పులు వెలువరించాయి. అంతేగాక, ప్రాసిక్యూషన్ల కేసు కేవలం విరాళాల డిమాండ్ల ఆధారంగా కాకుండా, హైకోర్టు, సుప్రీంకోర్టు రెండూ తమ తీర్పుల్లో కనుగొన్నట్లుగా స్థిరమైన పరస్పర సాక్ష్యాల ఆధారంగా ఆధారపడి ఉన్నాయి.

21. ఏది ఏమైనప్పటికీ, పిటిషనర్ వాదనలను పరిష్కరించడం సముచితమని మేము భావిస్తున్నాము.

22. ఫోన్ చేసిన నంబర్ తనది కాదని పిటిషనర్ ఆరోపించారు. అయితే 2009 జూలై 30 న అతడు ఇచ్చిన వాంగ్మూలం ఆధారంగా పిటిషనర్ నుంచి XXX5961 ముగిసే మొబైల్ నంబర్ సిమ్ ఉన్న సెల్ ఫోన్ తో పాటు మరో రెండు సెల్ ఫోన్లు, బాధితురాలిని కిడ్నాప్ చేసిన మోటార్ బైక్ తో పాటు బాధితురాలి స్కూల్ బ్యాగ్ ను స్వాధీనం చేసుకున్నారు.

23. అదేవిధంగా, సీజ్ మెమోలో నమోదైన ఐఎంఐ మరియు కాల్ డిటైల్స్ రికార్డుల మధ్య వ్యత్యాసం ఆధారంగా వాదన ఈ క్రింది కారణాల వల్ల ప్రాసిక్యూషన్ కేసును ప్రభావితం చేయదు. సీజ్ మెమోలో నమోదైన ఐఎంఈఐ నంబర్ కు, కాల్ డీటెయిల్స్ రికార్డుకు మధ్య వ్యత్యాసాలు 15 అంకెల ఐఎంఈఐ నంబర్ చివరి అంకెకు సంబంధించినవి. ప్రతి పరికరానికి మోడల్ లోని బ్రాండ్ యజమానిని గుర్తించే ప్రత్యేకమైన ఐఎంఈఐ నంబర్ ఉంటుంది. మొదటి 8 అంకెలు టైప్ అలోకేషన్ కోడ్ (టిఎసి) అంకెలు, దీనిలో 2 అంకెలు రిపోర్టింగ్ బాడీని గుర్తిస్తాయి మరియు తదుపరి 6 అంకెలు రిపోర్టింగ్ బాడీ ద్వారా కేటాయించబడిన బ్రాండ్ యజమాని మరియు పరికర నమూనాను గుర్తిస్తాయి. తరువాతి 6 డిజిట్లు తయారీదారు ద్వారా వ్యక్తిగత పరికరాలకు కేటాయించబడిన ప్రత్యేక సీరియల్ సంఖ్య.7

24. పిటిషనర్ కేసులోని ఈ 14 అంకెలు సీజ్ మెమో, కాల్ డీటెయిల్స్ రికార్డు రెండింటిలోనూ సరిపోలుతున్నాయి. ఐఎంఈఐ నెంబరులోని చివరి అంకె అనల్గోరిథమ్ ఉపయోగించి ఇతర అంకెల పనితీరు ఆధారంగా 'లుహ్న్ చెక్ డిజిట్'. సాంకేతికంగా, సీజర్ మెమో మరియు కాల్ డిటైల్ రికార్డ్ లో భిన్నంగా ఉన్న ఏకైక అంకె అయిన చివరి అంకెను, మొదటి 14 అంకెల ఆధారంగా అల్గారిథమ్ ద్వారా లెక్కించవచ్చు, ఇవి రెండు డాక్యుమెంట్లలో ఒకే విధంగా ఉంటాయి. ఐఎంఈఐ నంబర్ యొక్క చివరి అంకె మొదటి 14 అంకెల విధి కాబట్టి, మొదటి 14 అంకెలు సరిపోలినంత కాలం, అది ఒక ప్రత్యేకమైన పరికరానికి మాత్రమే దారితీస్తుంది. అందుకనుగుణంగా ఐఎంఈఐ నంబర్ చివరి అంకెలో మాత్రమే ఐఎంఈఐ నంబరు ఉండటం వల్ల అది ప్రత్యేక పరికరంలోని ఐఎంఈఐ నంబర్ను సూచిస్తుందని చెప్పలేం. అందువల్ల, ఐఎమ్ఇఐ సంఖ్య యొక్క చివరి అంకెలో ఉదాసీనతను అచ్చు దోషంగా భావించవచ్చు మరియు ప్రాసిక్యూషన్ కేసులో అనుమానాన్ని లేవనెత్తదు.

25. పిడబ్ల్యు 16 పేర్కొన్నట్లుగా పిడబ్ల్యు 1 యొక్క నంబర్ను ధృవీకరించకపోవడం, తరువాతి రోజున వచ్చిన కాల్కు సంబంధించి పిడబ్ల్యు 1 తో ధృవీకరించకపోవడం వంటి వాదనలు ఆలస్యంగా లేవనెత్తబడ్డాయి.

26. పిడబ్ల్యు 1 ఫోన్ నంబర్ గురించి ఆరా తీయడానికి పిటిషనర్ తనకు కాల్ చేశారని, ఆమె ఫోన్ కట్ చేసి మళ్లీ కాల్ చేయమని చెప్పిందని, తద్వారా ఆమె రెండవ కాల్లో చేసినట్లుగా నంబర్ను తిరిగి పొంది ఇవ్వగలదని పిడబ్ల్యు 8 తన వాంగ్మూలంలో పేర్కొంది. రాత్రి 9:30 గంటలకు విరామం కోసం పిలుపు వచ్చిందని పిడబ్ల్యు 1 సాక్ష్యం ఇచ్చింది. పిడబ్ల్యు 1 క్రాస్ ఎగ్జామినేషన్ దశలో పిటిషనర్ తనకు చెందిన XXX847 తో ముగిసే సంఖ్య గురించి లేదా పిడబ్ల్యు 16 పేర్కొన్న 28 జూలై 2009 న పిటిషనర్ చేసిన కాల్ గురించి ప్రశ్నలు లేవనెత్తాలి.

27. చివరగా సెక్షన్ 65 బి సర్టిఫికేట్ సమర్పించకపోవడం వల్ల సిడిఆర్ లను రద్దు చేయలేమని పిటిషనర్ వాదించారు.వొడాఫోన్ , పిడబ్ల్యు 11 లీగల్ ఆఫీసర్ సాక్ష్యంలో కాల్ డిటైల్ రికార్డులను ధృవీకరించారు. పిటిషనర్ కు, పిడబ్ల్యు 1, పిడబ్ల్యు 8 లకు మధ్య జరిగిన కాల్స్ వివరాలను ఆయన తన క్రాస్ ఎగ్జామినేషన్ లో ప్రత్యేకంగా ధృవీకరించారు (పిటిషనర్ కాల్ సమయంలో పిడబ్ల్యు 1 నంబర్ ఎవరి నుండి వచ్చింది). XXX5961 ముగిసే మొబైల్ నంబర్ల కాల్ వివరాల రికార్డులు 2009 జూలై 27 న రాత్రి 9:22 గంటలకు మరియు రాత్రి 9:25 గంటలకు పిడబ్ల్యు 8 కు రెండు కాల్స్ చేసినట్లు ధృవీకరించాయి. దీని తరువాత అతను రాత్రి 9:39 గంటలకు XXX847 తో ముగిసే నంబర్ కు కాల్ చేశాడు. అయితే ఐఈఏ సెక్షన్ 65 బీ కింద పేర్కొన్న ధ్రువీకరణ పత్రాన్ని సమర్పించలేదు.

28. ఇన్ఫర్మేషన్ టెక్నాలజీ యాక్ట్ 20008 ద్వారా ఐఈఏలో సెక్షన్ 65 బీని చేర్చారు. సెక్షన్ 65 బి ప్రకారం ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డుల ఆమోదయోగ్యత ఉంటుంది.

29. ఐఈఏలోని సెక్షన్ 65 బీ ఈ కింది విధంగా ఉంది.

"65-బి. ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డుల ఆమోదయోగ్యత:—(1)ఈ చట్టంలో ఏవైనా ఉన్నప్పటికీ, ఒక కాగితంపై ముద్రించబడిన, కంప్యూటర్ ఉత్పత్తి చేసే ఆప్టికల్ లేదా మాగ్నెటిక్ మీడియాలో నిల్వ చేయబడిన, రికార్డ్ చేయబడిన లేదా కాపీ చేయబడిన ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డులో ఉన్న ఏదైనా సమాచారం (ఇకపై దీనిని "కంప్యూటర్ అవుట్ పుట్" అని పిలుస్తారు) కూడా ఒక డాక్యుమెంట్ గా పరిగణించబడుతుంది, ఈ విభాగంలో పేర్కొన్న షరతులు ఏదైనా సమాచారానికి సంబంధించి సంతృప్తి చెందితే, ఈ విభాగంలో పేర్కొన్న షరతులు ప్రశ్నార్థకమైన సమాచారం మరియు కంప్యూటర్ కు సంబంధించి సంతృప్తికరంగా ఉంటే, వాటిని కూడా ఒక డాక్యుమెంట్ గా పరిగణిస్తారు. ఒరిజినల్ యొక్క ఏవైనా విషయాలకు సాక్ష్యంగా లేదా దానిలో పేర్కొన్న ఏదైనా

వాస్తవానికి సాక్ష్యంగా తదుపరి రుజువు లేదా ఉత్పత్తి లేకుండా, ఏ ప్రత్యక్ష సాక్ష్యం ఆమోదయోగ్యంగా ఉంటుంది.

(2) కంప్యూటర్ అవుట్ పుట్ కు సంబంధించి సబ్ సెక్షన్ (1)లో పేర్కొన్న షరతులు ఈ క్రింది విధంగా ఉండాలి, అవి:

(ఎ) కంప్యూటర్ వాడకంపై చట్టబద్ధమైన నియంత్రణను కలిగి ఉన్న వ్యక్తి ఆ కాలంలో క్రమం తప్పకుండా నిర్వహించే ఏదైనా కార్యకలాపాల ప్రయోజనాల కోసం సమాచారాన్ని నిల్వ చేయడానికి లేదా ప్రాసెస్ చేయడానికి కంప్యూటర్ క్రమం తప్పకుండా ఉపయోగించిన కాలంలో సమాచారాన్ని కలిగి ఉన్న కంప్యూటర్ అవుట్ పుట్ కంప్యూటర్ ద్వారా ఉత్పత్తి చేయబడింది;

(బి) పైన పేర్కొన్న కాలంలో, ఎలెక్ట్రానిక్ రికార్డులో ఉన్న రకం లేదా ఆ విధంగా ఉన్న సమాచారం ఏ రకమైన నుండి పొందబడింది అనే సమాచారం పైన పేర్కొన్న కార్యకలాపాల యొక్క సాధారణ సమయంలో క్రమం తప్పకుండా కంప్యూటర్ లో ఫీడ్ చేయబడుతుంది;

(సి) ఆ కాలపు భౌతిక భాగం అంతటా, కంప్యూటరు సక్రమంగా పనిచేస్తోంది లేదా కాకపోతే, ఆ కాలంలో అది సరిగ్గా పనిచేయని లేదా పనిచేయని ఏ కాలానికి సంబంధించి, ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డును లేదా దాని కంటెంట్ యొక్క ఖచ్చితత్వాన్ని ప్రభావితం చేసే విధంగా లేదు; మరియు

(డి) ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డ్ పునరుత్పత్తిలో ఉన్న సమాచారం పైన పేర్కొన్న కార్యకలాపాల యొక్క సాధారణ సమయంలో కంప్యూటర్ లోకి ఫీడ్ చేయబడిన అటువంటి సమాచారం నుండి తీసుకోబడింది.

(3) ఏదైనా కాలవ్యవధిలో, ఉప విభాగం (2) యొక్క క్లాజ్ (ఎ) లో పేర్కొన్న విధంగా ఏదైనా కార్యకలాపాల ప్రయోజనాల కోసం సమాచారాన్ని నిల్వ చేయడం లేదా ప్రాసెస్ చేసే పనిని కంప్యూటర్లు క్రమం తప్పకుండా నిర్వహిస్తాయి, అవి:

(ఎ) ఆ కాలంలో పనిచేసే కంప్యూటర్ల కలయిక ద్వారా; లేదా

(బి) ఆ కాలంలో వరుసగా పనిచేస్తున్న వివిధ కంప్యూటర్ల ద్వారా; లేదా

(సి) ఆ కాలంలో వరుసగా పనిచేసే కంప్యూటర్ల వివిధ కలయికల ద్వారా; లేదా

(డి) ఒకటి లేదా అంతకంటే ఎక్కువ కంప్యూటర్లు, ఒకటి లేదా అంతకంటే ఎక్కువ కంప్యూటర్ల కలయికలు ఏ క్రమంలో జరిగినా, ఆ కాలంలో ఆ ప్రయోజనం కోసం ఉపయోగించిన అన్ని కంప్యూటర్లను ఒకే కంప్యూటర్గా పరిగణిస్తారు; మరియు కంప్యూటర్ కు సంబంధించిన ఈ విభాగంలోని రిఫరెన్స్ లు తదనుగుణంగా నిర్వచించబడతాయి.

(4) ఏదైనా ప్రొసీడింగ్స్ లో ఈ సెక్షన్ ద్వారా స్టేట్ మెంట్ ఇవ్వాలనుకుంటే, కిందివాటిలో దేనినైనా చేసే సర్టిఫికేట్, అనగా-

(ఎ) ప్రకటనను కలిగి ఉన్న ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డును గుర్తించడం మరియు దానిని ఉత్పత్తి చేసిన విధానాన్ని వివరించడం;

(బి) ఆ ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డు తయారీలో నిమగ్నమైన ఏదైనా పరికరం యొక్క వివరాలను కంప్యూటర్ ద్వారా ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డ్ ఉత్పత్తి చేయబడిందని చూపించే ఉద్దేశ్యం కోసం తగిన విధంగా ఇవ్వడం;

(సి) ఉపవిభాగం (2)లో పేర్కొన్న షరతులకు సంబంధించిన ఏవైనా విషయాలతో వ్యవహరించడం, సంబంధిత పరికరాల నిర్వహణకు సంబంధించి బాధ్యతాయుతమైన అధికార

పదవిలో ఉన్న వ్యక్తి సంతకం చేయడం లేదా సంబంధిత కార్యకలాపాల నిర్వహణ (ఏది దుర్వినియోగం అవుతుందో) పత్రంలో పేర్కొన్న ఏదైనా అంశానికి సాక్ష్యంగా ఉండాలి; మరియు ఈ ఉపవిభాగం యొక్క ప్రయోజనాల కోసం ఒక విషయాన్ని పేర్కొన్న వ్యక్తి యొక్క జ్ఞానం మరియు విశ్వాసం యొక్క ఉత్తమంగా చెప్పడానికి ఇది సరిపోతుంది.

(5) ఈ విభాగం యొక్క ప్రయోజనాల కోసం-

(ఎ) సమాచారాన్ని కంప్యూటర్ కు తగిన రూపంలో సరఫరా చేసినట్లయితే మరియు అది నేరుగా లేదా (మానవ ప్రమేయంతో లేదా లేకుండా) ఏదైనా తగిన పరికరం ద్వారా సరఫరా చేయబడితే దానిని సరఫరా చేయడానికి తీసుకోవాలి;

(బి) ఏ అధికారి చేపట్టిన కార్యకలాపాల సమయంలోనైనా, ఆ కార్యకలాపాల సమయంలో కాకుండా ఇతరత్రా కంప్యూటర్ ద్వారా ఆ కార్యకలాపాల ప్రయోజనాల కోసం సమాచారాన్ని నిల్వ చేయడం లేదా ప్రాసెస్ చేయడం ద్వారా సమాచారం సరఫరా చేయబడినట్లయితే, ఆ సమాచారాన్ని ఆ కార్యకలాపాల సమయంలో దానికి సరఫరా చేయడానికి తీసుకుంటారు;

(సి) ఒక కంప్యూటర్ అవుట్ పుట్ ను కంప్యూటర్ నేరుగా ఉత్పత్తి చేసిందా లేదా (మానవ ప్రమేయం లేకుండా) ఏదైనా తగిన పరికరం ద్వారా ఉత్పత్తి చేయబడిందని భావించాలి.

వివరణ: ఈ విభాగం యొక్క ఉద్దేశ్యాల కొరకు, ఇతర సమాచారం నుండి పొందిన సమాచారాన్ని లెక్కించడం, పోల్చడం లేదా మరేదైనా ప్రక్రియ ద్వారా పొందడం జరుగుతుంది."

30. అర్జున్ పండితరావు **ఖోట్కర్ వర్సెస్ కైలాష్ కుషన్రావు గోరంట్యాల్** కేసులో ఐఈఏ సెక్షన్ 65 బీని తప్పనిసరిగా పాటించాలని అన్వర్ పీవీ వర్సెస్ పీకే బషీర్ 100 కేసులో కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పుపై పిటిషనర్ ఆధారపడ్డారు.

31. ఈ నిబంధనపై తొలి తీర్పుల్లో ఒకటి ఈ కోర్టు **(ఎన్సిటీ ఆఫ్ ఢిల్లీ) వర్సెస్ నవజ్యోత్ సంధు** 11, సెక్షన్ 65 బి అనేది ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డుల ద్వారా ద్వితీయ సాక్ష్యాలను అంగీకరించే నిబంధనలలో ఒకటి మాత్రమేనని, ఇతర నిబంధనల ద్వారా సాక్ష్యాలను అంగీకరించడానికి ఎటువంటి ఆటంకం లేదని కోర్టు పేర్కొంది. కోర్టు ఇలా పేర్కొంది:

> 150. సెక్షన్ 63 ప్రకారం 'సెకండరీ ఎవిడెన్స్' అంటే 'ఒరిజినల్ బైమెకానికల్ ప్రక్రియల నుంచి తయారైన కాపీలు, కాపీల ఖచ్చితత్వాన్ని నిర్ధారించే కాపీలు, అలాంటి కాపీలతో పోల్చితే కాపీలు' అని అర్థం. సెక్షన్ 650 ప్రకారం ఒక డాక్యుమెంట్ లోని విషయాలు సులభంగా కదలలేని స్వభావం కలిగి ఉంటే వాటిని గుర్తించడానికి ద్వితీయ సాక్ష్యం. కాల్ రికార్డుల్లో ఉన్న సమాచారాన్ని సులభంగా తరలించి కోర్టులో ప్రవేశపెట్టలేని భారీ సర్వర్లలో నిక్షిప్తం చేయడం వివాదాస్పదం కాదు. ఇదే విషయాన్ని హైకోర్టు పేరా 276 లో కూడా పేర్కొంది. అందువల్ల, యాంత్రిక ప్రక్రియ ద్వారా కంప్యూటర్లు / సర్వర్ల నుండి తీసుకున్న మరియు సేవలను అందించే సంస్థ యొక్క బాధ్యతాయుతమైన అధికారిచే ధృవీకరించబడే ప్రింట్ అవుట్లను సాక్ష్యంగా నడిపించవచ్చు, అతను ధృవీకరించే అధికారి యొక్క సంతకాలను గుర్తించగలడు లేదా అతని వ్యక్తిగత పరిజ్ఞానం ఆధారంగా వాస్తవాలను మాట్లాడగలడు. ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డుల ఆమోదయోగ్యతకు సంబంధించిన సెక్షన్ 65-బి యొక్క ఆవశ్యకతలకు అనుగుణంగా ఉన్నప్పటికీ, సాక్ష్యాల చట్టంలోని ఇతర నిబంధనలైన సెక్షన్ 63 మరియు 65 కింద ద్వితీయ సాక్ష్యాలను జోడించడానికి ఎటువంటి ఆటంకం లేదు. సెక్షన్ 65-బిలోని సబ్ సెక్షన్ (4)లోని వివరాలతో కూడిన ధృవీకరణ పత్రాలను తక్షణ కేసులో దాఖలు చేయకపోవచ్చు, కానీ సంబంధిత నిబంధనలలో పేర్కొన్న పరిస్థితులలో,

అంటే సెక్షన్లు 63 మరియు 65 లో పేర్కొన్న పరిస్థితులలో అటువంటి సాక్ష్యాలను ఇవ్వడానికి చట్టం అనుమతించినప్పటికీ ద్వితీయ సాక్ష్యం ఇవ్వలేమని దీని అర్థం కాదు.

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

32. **నవజ్యోత్ సంధులో** పేర్కొన్న సూత్రాన్ని **అన్వర్ పి.వి.**లోని ఈ కోర్టు త్రిసభ్య ధర్మాసనం తోసిపుచ్చింది.

22. ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డుకు సంబంధించిన సాక్ష్యాధారాలు ప్రత్యేక నిబంధన కావడంతో సెక్షన్ 63, సెక్షన్ 65 ప్రకారం సాధారణ సాక్ష్యాధారాలు అందుకు అనుగుణంగా ఉంటాయి. జనరలియ స్పెషలైజేషన్ నాన్డెరోగెంట్, ప్రత్యేక చట్టం ఎల్లప్పుడూ సాధారణ చట్టం కంటే ఆధిపత్యం వహిస్తుంది. సెక్షన్ 59, 65-65 లను పరిగణనలోకి తీసుకోకుండా ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డులను పరిగణనలోకి తీసుకోవడాన్ని కోర్టు విస్మరించింది. సెక్షన్ 63 , 65 లకు ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డుల ద్వారా సెకండరీ సాక్ష్యాల విషయంలో ఎలాంటి నిబంధనలు వర్తించవు. ఇది పూర్తిగా సెక్షన్ 65-ఎ మరియు 65-బి ద్వారా నియంత్రించబడుతుంది. ఆ మేరకు, నవజ్యోత్ సంధుకేస్ లో ఈ కోర్టు చెప్పినట్లుగా, టోఎలెక్ట్రానిక్ రికార్డుకు సంబంధించిన ద్వితీయ సాక్ష్యాల ఆమోదయోగ్యతపై చట్టం యొక్క ప్రకటనలు సరైన చట్టపరమైన స్థితిని నిర్దేశించలేదు. దానిని తోసిపుచ్చాల్సిన అవసరం ఉంది మరియు మేము అలా చేస్తాము. సెక్షన్ 65-బి కింద అవసరాలు తీరకపోతే సెకండరీ ఎవిడెన్స్ ద్వారా ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డును అనుమతించరు. అందువల్ల, సిడి, విసిడి, చిప్ మొదలైన వాటి విషయంలో, డాక్యుమెంట్ తీసుకునే సమయంలో సెక్షన్ 65-బాబ్ ప్రకారం ధృవీకరణ పత్రంతో పాటు, ఆ ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డుకు సంబంధించిన ఆధారాలు అనుమతించబడవు.

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

33. దీని ప్రకారం, సిడిఆర్ ల వంటి ద్వితీయ సాక్ష్యాల ద్వారా ఏదైనా ఎలక్ట్రానిక్ సాక్ష్యాన్ని అంగీకరించడానికి **అన్వర్ పివి** లో తీసుకున్న నిర్ణయం ప్రకారం, సెక్షన్ 65 బి యొక్క ఆవశ్యకతలను తప్పనిసరిగా సంతృప్తిపరచాల్సి ఉంటుంది మరియు అటువంటి సాక్ష్యాలను ఆమోదించడానికి ఐఇఎ కింద మరే ఇతర మార్గాన్ని అవలంబించకూడదు.

34. అయితే, టోమాసో బ్రూనో వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ ఉత్తర్ ప్రదేశ్ 12 కేసులో ముగ్గురు న్యాయమూర్తుల ధర్మాసనం భిన్నమైన వైఖరిని అవలంబించి, అన్వర్ పి.వి.లో తీర్పును ప్రస్తావించకుండా సాక్ష్య చట్టంలోని సెక్షన్ 65 కింద కూడా ఒక పత్రంలోని విషయాలను ద్వితీయ సాక్ష్యంగా తీసుకోవచ్చని పేర్కొంది.

> 24. ఇన్ఫర్మేషన్ టెక్నాలజీ అభివృద్ధి చెందడంతో వ్యక్తిగతంగా, సంస్థాగత స్థాయిలో శాస్త్రీయంగా పరిశోధనా పద్ధతులను విస్తరించాల్సి ఉంటుంది. దైనందిన జీవితంలో సాంకేతిక పరిజ్ఞానం యొక్క పెరుగుతున్న ప్రభావంతో మరియు తత్ఫలితంగా, కేసుల్లో ఎలక్ట్రానిక్ సాక్ష్యాలను ఉత్పత్తి చేయడం అనేది నిందితుడి లేదా ప్రతివాది యొక్క బాధ్యతను నిర్ధారించడానికి సముచితంగా మారింది. ఎలకాట్రనిక్ డాక్యుమెంట్లు స్ట్రిక్టో సెన్సును భౌతిక సాక్ష్యాలుగా అంగీకరిస్తున్నారు. 2000 లో ఎవిడెన్స్ యాక్ట్ సవరణ ద్వారా డాక్యుమెంటరీలకు సంబంధించి ఐదో అధ్యాయంలో 65-ఏ, 65-బీ సెక్షన్లను చేర్చారు. సెక్షన్ 65-బిలో పేర్కొన్న ప్రమాణాలను పాటిస్తే ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డులలోని విషయాలను సాక్ష్యంగా అంగీకరించవచ్చని సెక్షన్ 65-ఎ చెబుతోంది. ఎవిడెన్స్ యాక్ట్ లోని సెక్షన్ 65-బి ద్వారా పేర్కొనబడ్డ పద్ధతిలో రుజువు చేయబడిన కంప్యూటర్ జనరేటెడ్ ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డ్ లు విచారణలో అనుమతించబడతాయి. సెక్షన్ 65-బి యొక్క సబ్

సెక్షన్ (1) ఒక డాక్యుమెంట్ గా ఆమోదించబడుతుంది, కంప్యూటర్ ద్వారా ఉత్పత్తి చేయబడిన ఆప్టికల్ లేదా మాగ్నెటిక్ మీడియాలో నిల్వ చేయబడ్డ ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డుల యొక్క పేపర్ ప్రింటౌట్, సెక్షన్ 65-బి యొక్క సబ్ సెక్షన్ (2)లో పేర్కొన్న షరతులకు లోబడి ఉంటుంది. సిసిటివి కెమెరాలో ఆ దురదృష్టకరమైన రాత్రికి సంబంధించిన పూర్తి వీడియో రికార్డింగ్ ను తాను చూశానని, అయితే అందులో సాక్ష్యాధారాలు లేనందున కేసు డైరీలో దానిని నమోదు చేయలేదని పిడబ్ల్యు 13 పేర్కొంది.

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

35. షఫీ మహమ్మద్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ హిమాచల్ ప్రదేశ్ 13 కేసులో ఇద్దరు న్యాయమూర్తుల ధర్మాసనం అన్వర్ పి.వి.కి మరింత దూరంలో ఉండి సెక్షన్ 65 ఎ, 65 బిలను ఈ అంశానికి సంబంధించిన పూర్తి నియమావళిగా పరిగణించలేమని తేల్చిచెప్పింది. అది ఇలా చేసింది:

> 24. అన్వర్ పి.వి.వి.పి.కె.బషీర్ కేసులో ముగ్గురు న్యాయమూర్తులతో కూడిన కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పు Bench.In ను కూడా మనం ప్రస్తావించవచ్చు.24 వ పేరాలో ప్రాథమిక సాక్ష్యాధారాల ద్వారా ఎలక్ట్రానిక్ సాక్ష్యాలను సాక్ష్యాధారాల చట్టం సెక్షన్ 62 పరిధిలోకి తెచ్చారని, దీనికి సాక్ష్య చట్టంలోని సెక్షన్ 65-బి యొక్క ప్రక్రియ ఆమోదయోగ్యం కాదని పేర్కొన్నారు. అయితే, సెకండరీ సాక్ష్యం కోసం, ఎవిడెన్స్ చట్టంలోని సెక్షన్ 65-బి యొక్క ప్రక్రియను అనుసరించాల్సిన అవసరం ఉంది మరియు ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డు యొక్క ద్వితీయ సాక్ష్యాలను ఎవిడెన్స్ చట్టంలోని సెక్షన్లు 63 మరియు 65 కింద స్వాధీనం చేసుకోవచ్చని నవజ్యోత్ సంధులో తీసుకున్న విరుద్ధమైన అభిప్రాయం గమనించబడింది. అయితే ఎవిడెన్స్ యాక్ట్ లోని సెక్షన్ 65-బి ప్రకారం మాత్రమే ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డులను రుజువు చేయగలమని 14 వ పేరాలో పేర్కొన్నారు.

25. తోమాసోబ్రూనో, రామ్ సింగ్ త్రిసభ్య ధర్మాసనం ఇచ్చిన తీర్పుల దృష్ట్యా ఎలక్ట్రానిక్ సాక్ష్యాధారాలు ఆమోదయోగ్యమైనవని, ఎవిడెన్స్ చట్టంలోని సెక్షన్లు 65-ఎ, 65-బి కింద ఉన్న నిబంధనలు వివరణల ద్వారా ఉన్నాయని, విధానపరమైన నిబంధనలు అని నిర్భయంగా భావించవచ్చు. ఎలక్ట్రానిక్ సాక్ష్యాలు ప్రామాణికమైనవి మరియు సంబంధితమైనవి అయితే, వాటిని ఖచ్చితంగా కోర్టు దాని ప్రామాణికత గురించి సంతృప్తి చెందడానికి లోబడి అంగీకరించవచ్చు మరియు అటువంటి సాక్ష్యాన్ని సమర్పించే వ్యక్తి సెక్షన్ 65-బి (4) కింద ధృవీకరణ పత్రాన్ని సమర్పించే స్థితిలో ఉన్నాడా వంటి వాస్తవాలపై ఆధారపడి ఉంటుంది.

26. ఎవిడెన్స్ యాక్ట్ 1872 లోని సెక్షన్ 65-ఏ, 65-బీలను ఈ అంశంపై పూర్తి కోడ్గా పరిగణించలేం. అన్వర్ పి.వి.లో, ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డు యొక్క ప్రాథమిక సాక్ష్యాలు ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డు చట్టంలోని సెక్షన్లు 65-ఎ మరియు 65-బి కింద కవర్ చేయబడవని ఈ కోర్టు స్పష్టం చేసింది. ప్రాథమిక సాక్ష్యం అనేది కోర్టు ముందు సమర్పించిన పత్రం మరియు సాక్ష్య చట్టంలోని సెక్షన్ 3 లో "డాక్యుమెంట్" అనే పదం అక్షరాల ద్వారా ఏదైనా పదార్థంపై వ్యక్తీకరించబడిన లేదా వివరించిన ఏదైనా విషయాన్ని సూచిస్తుంది. అంకెలు లేదా గుర్తులు, లేదా ఆ సాధనాలలో ఒకదాని కంటే ఎక్కువ, ఆ పదార్థాన్ని రికార్డ్ చేయడానికి ఉద్దేశించబడినవి లేదా ఉపయోగించబడేవి.

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

36. సెక్షన్ 65 బి సర్టిఫికేట్ ఆవశ్యకతను కూడా షఫీ మహమ్మద్ కోర్టు నీరుగార్చింది. ఇది అన్వర్ పి.వి నిర్దేశించిన చట్టానికి విరుద్ధంగా ఈ కేసులలో విరుద్ధ స్థానాలకు దారితీసింది, దీనిని అర్జున్

పండిట్రావ్ ఖోట్కర్ లోని త్రిసభ్య ధర్మాసనం పరిష్కరించింది. అన్వర్ పి.వి.ని పునరుద్ఘాటిస్తూ, టొమాసో బ్రూనో పెరింక్యూరియయంను శిక్షించి షఫీ మహమ్మద్ ను తొలగించింది. అది ఇలా చేసింది:

73. ఈ ప్రస్తావనకు ఇలా సమాధానం ఇవ్వబడింది:

73.1. అన్వర్ పి.వి. సాక్ష్యాధారాల చట్టంలోని సెక్షన్ 65-బి పై ఈ కోర్టు ప్రకటించిన చట్టం. టొమాసో బ్రూనోలో ఇచ్చిన తీర్పు చట్టాన్ని సరిగ్గా నిర్దేశించలేదు. అలాగే, షఫీ మహమ్మద్ తీర్పులు, 3-4-2018 నాటి తీర్పును షఫీ మొహమ్మద్ గా నివేదించారు. v. హెచ్.పి. రాష్ట్రం, చట్టాన్ని సరిగ్గా రూపొందించలేదు, అందువల్ల వాటిని తోసిపుచ్చారు.

73.2. పైన పేర్కొన్న వివరణ ఏమిటంటే సెక్షన్ 65-బి(4) ప్రకారం ఒరిజినల్ డాక్యుమెంట్ తయారు చేస్తే అవసరమైన సర్టిఫికేట్ అనవసరం. దీన్ని అలాప్టాప్ కంప్యూటర్, కంప్యూటర్ టాబ్లెట్ లేదా మొబైల్ ఫోన్ యజమాని చేయవచ్చు, సాక్షి పెట్టెలోకి బైస్టెప్ చేసి, అసలు సమాచారాన్ని మొదట నిల్వ చేసిన పరికరం తనదేనని రుజువు చేయవచ్చు. "కంప్యూటర్" ఒక "కంప్యూటర్ సిస్టమ్" లేదా "కంప్యూటర్ నెట్వర్క్" లో భాగంగా ఉండి, అటువంటి సిస్టమ్ లేదా నెట్వర్క్ను భౌతికంగా కోర్టుకు తీసుకురావడం అసాధ్యమైన సందర్భాల్లో, అటువంటి ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డులో ఉన్న సమాచారాన్ని అందించడానికి ఏకైక మార్గం సెక్షన్ 65-బి (1) తో పాటు సెక్షన్ 65-బి (4) కింద అవసరమైన ధృవీకరణ పత్రం. అన్వర్ పి.వి.లో పేరా 24 లోని చివరి వాక్యం ఇలా ఉంది "... ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డును ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డును ఎలక్ట్రానిక్ చట్టం సెక్షన్ 62 కింద ప్రాథమిక సాక్ష్యంగా ఉపయోగిస్తే... ఈ విధంగా స్పష్టం చేయబడింది; "ఎవిడెన్స్ యాక్ట్ లోని

సెక్షన్ 62,..." అనే పదాలు లేకుండా చదవాలి. దీనితో అన్వర్ పీవీలోని 24 వ పేరాలో పేర్కొన్న చట్టాన్ని పునఃసమీక్షించాల్సిన అవసరం లేదు.

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

37. అందువల్ల, చట్టం ఇప్పుడు పరిష్కరించబడింది: అర్జున్ పండితరావు ఖోట్కర్ లో ధృవీకరించినట్లుగా అన్వర్ పివిలో ఈ కోర్టు తీర్పు ప్రకారం సెక్షన్ 65 బి సర్టిఫికేట్ ఇవ్వబడింది.

38. అయితే అన్వర్ పీవీని 2014 సెప్టెంబర్ 18 న నిర్ణయించారు. అప్పటి వరకు 2005 ఆగస్టు 4 న నిర్ణయించిన నవజ్యోత్ సంధులో చట్టం యొక్క వివరణ కొనసాగింది. ఈ కేసులో ట్రయల్ కోర్టు 2010 జూలై 30 న తీర్పు వెలువరించింది. రెండు నెలల తరువాత, 2010 సెప్టెంబరు 30 న, హైకోర్టు మరణశిక్ష విధిస్తూ ట్రయల్ కోర్టు తీసుకున్న నిర్ణయాన్ని ధృవీకరించింది. ఈ అప్పీలును తోసిపుచ్చిన కోర్టు 2013 ఫిబ్రవరి 5 న మరణాలను ధృవీకరించింది. 2013 మార్చి 20 న రివ్యూ పిటిషన్ ను కూడా కొట్టివేయగా, మొహ్మద్ లో రాజ్యాంగ ధర్మాసనం ఇచ్చిన తీర్పును దృష్టిలో ఉంచుకుని తక్షణమే పునఃప్రారంభించారు. అరిఫాలియాస్ అష్ఫాక్.

39. దీని ప్రకారం అన్వర్ పీవీలో సెక్షన్ 65 బీ సర్టిఫికేట్ తప్పనిసరిగా ఉండాలన్న నిబంధన వల్ల ఏ న్యాయస్థానానికి ప్రయోజనం కలగలేదు. కోర్టులు, దర్యాప్తు సంస్థలు అప్పటి చట్టానికి లోబడే నడిచాయి.

40. సోనూ అలియాస్ అమర్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ హరియాణా 14 కేసులో నవజ్యోత్ సంధు మైదానంలో ఉన్న కాలంలో జరిగిన విచారణలపై అన్వర్ పి.వి.రెట్రోస్పెక్టివ్ అప్లికేషన్ యొక్క ప్రభావాన్ని ఈ కోర్టు పరిగణనలోకి తీసుకుంది మరియు ఈ క్రింది వాటిని గమనించింది:

37. నవజ్యోత్ సంధు కేసులో సెక్షన్ 65-బి(4)ను 4-8-2005 నాటి తీర్పు ద్వారా ఈ కోర్టు నిర్వచించింది. అన్వర్ కేసులో 18-9-2014 న దానిని కొట్టివేసే వరకు ఈ కోర్టు కొనసాగింది . ఈ దేశంలోని అన్ని క్రిమినల్ కోర్టులు ఈ కోర్టు వివరించిన చట్టాన్ని పాటించాల్సి ఉంటుంది. నవజ్యోత్ సంధులోని సెక్షన్ 65-బి యొక్క వివరణ కారణంగా, ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డులను రుజువు చేయడానికి సర్టిఫికేట్ అవసరం లేదు. 4-8-2005 నుంచి 18-9-2014 మధ్య కాలంలో పెద్ద సంఖ్యలో ట్రయల్స్ జరిగాయి. సర్టిఫికేట్ లేని ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డులను సాక్ష్యంగా చూపించి ఉండవచ్చు. అందువలన అన్వర్ కేసులో ఈ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పు "భావి నిర్వహణ" అనే న్యాయపరమైన సాధనాన్ని వర్తింపజేయకపోతే అమలులోకి వస్తుందనడంలో సందేహం లేదు. ఏదేమైనా, పెద్ద సంఖ్యలో క్రిమినల్ కేసులను తిరిగి తెరవాల్సిన అవసరం ఉన్నందున, తీర్పును తిరిగి అమలు చేయడం న్యాయ పరిపాలన ప్రయోజనాలకు మంచిది కాదు. ధ్రువీకరణ లేకుండా ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డుల ఆధారంగా నిర్ణయించిన క్రిమినల్ కేసులను అప్పీల్ లో నిందితులు అభ్యంతరాలు స్వీకరించినప్పుడు పునఃసమీక్షించాల్సి ఉంటుంది. అపరిష్కృతంగా మారిన కేసులను తిరిగి తెరిచేందుకు ప్రయత్నాలు చేస్తామన్నారు.

41. అయితే, ఈ సమస్యను ఇద్దరు న్యాయమూర్తులుగా నిర్ణయించకుండా, అక్రమాస్తుల కేసులో నిర్ణయం తీసుకోవడానికి చట్టం యొక్క ప్రశ్నను తెరిచి ఉంచింది. అర్జున్ పండితరావు ఖోట్కర్ విషయంలో సోనూ లేవనెత్తిన ప్రశ్నను ఈ కోర్టు పరిగణనలోకి తీసుకోలేదు.

42. మరోవైపు, అప్పీలేట్ దశలో, విచారణ సమయంలో అభ్యంతరాలు లేవనెత్తకపోతే సిడిఆర్లపై ఆధారపడటాన్ని పునఃపరిశీలించవచ్చా అనే ప్రశ్నను సోనూ పరిష్కరించారు. విచారణ సమయంలో కానీ,

అప్పిలేట్ దశలో కానీ సెక్షన్ 65 బీ సర్టిఫికేట్ లేనందున సీడీఆర్ లు ఆమోదయోగ్యం కావన్న వాదనను కూడా డిఫెన్స్ లేవనెత్తలేదు. ఈ విషయంపై సోనూ కోర్టు ఇలా వ్యాఖ్యానించింది.

32. ఎలక్ట్రానిక్ రికార్డుల రూపమైన సీడీఆర్లు సాక్ష్యాధారాల్లో సహజంగా ఆమోదయోగ్యం కావు అనేది ఎవరి వాదన కాదు. సెక్షన్ 65-బి(4) ప్రకారం ధ్రువీకరణ పత్రం లేకుండా ట్రయల్ కోర్టు ముందు వాటిని మార్క్ చేశారని అభ్యంతరం వ్యక్తం చేశారు. డాక్యుమెంట్లను ప్రదర్శనగా మార్కింగ్ చేసే సమయంలోనే రుజువు చేసే విధానం లేదా పద్ధతులకు సంబంధించిన అభ్యంతరాన్ని లేవనెత్తాలని, ఆ తర్వాత కాదని సుప్రాకు ఇచ్చిన తీర్పులను బట్టి స్పష్టమవుతోంది. డాక్యుమెంట్ ను మార్కింగ్ చేసే దశలోనే లోపాన్ని నయం చేయవచ్చా అనేది ఈ కోర్టు ధృవీకరించిన కీలకమైన పరీక్ష. ఈ పరీక్షను ప్రస్తుత కేసుకు వర్తింపజేస్తూ, ధ్రువీకరణ పత్రం లేకుండా సీడీఆర్ లను మార్క్ చేయడంపై అభ్యంతరాలు వ్యక్తం చేస్తే, లోపాన్ని సరిదిద్దడానికి ప్రాసిక్యూషన్ కు కోర్టు అవకాశం ఇవ్వవచ్చు. ఆమోదయోగ్యం కాని డాక్యుమెంట్ల ఆమోదయోగ్యతకు సంబంధించిన అభ్యంతరాలను అప్పీళ్ల పరిశీలనలో కూడా తీసుకోవచ్చని పై తీర్పుల ద్వారా స్పష్టమవుతోంది. స్వతహాగా ఆమోదయోగ్యం కాని డాక్యుమెంట్ ను ఆమోదించడం అనేది ప్రాథమిక సమస్య కాబట్టి అప్పిలేట్ దశలో చేపట్టగల సమస్య. రుజువు చేసే విధానం లేదా పద్ధతి ప్రామాణికమైనది మరియు విచారణలో తీసుకోకపోతే, అప్పిలేట్ దశలో అభ్యంతరాలను అనుమతించలేము. సాక్ష్యాధారాలపై అభ్యంతరాలను ఒక పక్షం పరిశీలనలో తీసుకునేందుకు అనుమతిస్తే, లోపాలను సరిదిద్దుకునే అవకాశం మరో పక్షానికి ఉండదు. సెక్షన్ 161 సీఆర్పీసీ, 1973 కింద ఇచ్చిన వాంగ్మూలాలను ఈ కేటగిరీలోకి వచ్చే డాక్యుమెంట్లకు ఉదాహరణగా రాష్ట్ర సీనియర్ న్యాయవాది పేర్కొన్నారు. సీడీఆర్ లు డాక్యుమెంట్ల కేటగిరీలోకి

రావు. సెక్షన్ 65-బి(4)లో పేర్కొన్న విధానాలను ఉల్లంఘించడం వల్ల సిడిఆర్ లు విశ్వసనీయంగా లేవనే అభ్యంతరాన్ని ఈ దశలో అనుమతించలేమని మేము సంతృప్తి చెందాము, ఎందుకంటే అభ్యంతరాలు రుజువు చేసే విధానానికి సంబంధించినవి.

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

43. సిడిఆర్ లపై అభ్యంతరాలను అనుమతించే అంశాన్ని అర్జున్ పండితరావు ఖోట్కర్ కోర్టు నేరుగా విచారించనప్పటికీ, సెక్షన్ 65 బి కింద ప్రక్రియను ఉల్లంఘించడం వల్ల, ఆలస్య దశలో లేవనెత్తడం వల్ల, అసాధారణ సందర్భాల్లో ప్రాసిక్యూషన్లు తదుపరి దశలో అటువంటి ధృవీకరణ పత్రాన్ని అందించడానికి ప్రాసిక్యూషన్లను అనుమతించడానికి ట్రయల్ కోర్టులకు అవకాశం ఉంది. అది ఇలా చేసింది:

> 54. కాబట్టి సాధారణ ప్రక్రియ ప్రకారం, విచారణ ప్రారంభానికి ముందు నిందితుడికి అప్పగించే అన్ని పత్రాలను ప్రాసిక్యూషన్ అందజేయాల్సి ఉంటుంది. అందువల్ల, క్రిమినల్ ట్రయల్స్ లో న్యాయస్థానాలు అధికారాన్ని ఉపయోగించి తరువాతి దశలో సాక్ష్యాధారాలను దాఖలు చేయడానికి అనుమతించడం వల్ల నిందితుల పట్ల తీవ్రమైన పక్షపాతం ఉండకూడదు. క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ లోని సెక్షన్ 91 లేదా 311 లేదా సాక్ష్య చట్టంలోని సెక్షన్ 165 కింద ప్రాసిక్యూషన్ చేసే ఏదైనా దరఖాస్తును పరిశీలించడంలో, ప్రతి కేసు యొక్క వాస్తవాలను బట్టి, నిష్పాక్షిక విచారణ జరగకపోవడం వల్ల నిందితులు పక్షపాతం చూపరని నిర్ధారించుకున్న తర్వాత కోర్టు విచక్షణాధికారాన్ని ఉపయోగించాలి. తగిన సందర్భాల్లో కోర్టు ప్రాసిక్యూషన్ కు తదుపరి సమయంలో అటువంటి సర్టిఫికేట్ ను సమర్పించడానికి అనుమతించవచ్చు . ఒకవేళ నిందితుడు తన డిఫెన్స్ లో భాగంగా

అవసరమైన ధృవీకరణ పత్రాన్ని సమర్పించాలని కోరుకుంటే, అది కూడా చట్టప్రకారం కోర్టు అమలు చేయాల్సిన కేసు-విచక్షణ యొక్క న్యాయంపై ఆధారపడి ఉంటుంది.

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

44. అందువల్ల సెక్షన్ 65 బి సర్టిఫికేట్ లేనప్పుడు(ముఖ్యంగా సెప్టెంబర్ 18, 2014 లోపు విచారణ పూర్తయిన సందర్భాల్లో, అంటే అన్వర్ పి.వి.లో తీర్పు వెలువడక ముందు) సిడిఆర్ లు ఆమోదయోగ్యం కావని ఆలస్య దశలో లేవనెత్తిన అభ్యంతరాలను అనుమతించకుండా సోనూలోని నిష్పత్తితో ఏకీభవిస్తున్నాము. ఏదేమైనా, మరణశిక్ష విధించబడిన తక్షణ విషయం గురించి కూడా మేము గుర్తుంచుకుంటున్నాము.

45. ఇటీవల మహమ్మద్ లో. ఆరిఫ్ వర్సెస్ స్టేట్ (ఎన్ సిటి ఆఫ్ ఢిల్లీ)15, ఈ కోర్టు యొక్క మూడు జడ్జి బెంచ్ మరణశిక్షను పునఃసమీక్షించడానికి సంబంధించిన కేసులో రివ్యూ పిటిషన్ ను విచారించినప్పుడు, నవజ్యోత్ సంధు అమలులో ఉన్న కాలంలో ట్రయల్ కోర్టు మరియు అప్పిలేట్ కోర్టుల తీర్పులు ఇచ్చినప్పుడు ఇలాంటి వాస్తవ పరిస్థితులను ఎదుర్కొంది. ఆ కేసులో కూడా, ఇది మరణానికి సంబంధించిన విషయంగా కోర్టు పరిగణించి, ఈ విధంగా పేర్కొంది:

> 24. నవజ్యోత్ సంధును 4.8.2005 న అంటే తక్షణ కేసులో ట్రయల్ కోర్టు తీర్పు వెలువరించక ముందే తీర్పు వెలువరించింది. ఆ తర్వాత హైకోర్టు, ఈ కోర్టులు వరుసగా 13.9.2007, 10.8.2011 న మరణశిక్షను ధ్రువీకరిస్తూ తీర్పులు వెలువరించాయి. 18.9.2014 న అన్వర్ పి.వి.లోని ఈ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పుకు ముందు ఈ రెండు తీర్పులు వెలువడ్డాయి. అన్వర్ పి.వి.లో తీర్పుకు ముందే ట్రయల్ కోర్టు, హైకోర్టు, ఈ కోర్టులు వెలువరించిన తీర్పులు ప్రధానంగా నవజ్యోత్

సంధులో నిర్దేశించిన చట్టం నేపథ్యంలో ఉండేవి. సోనూ అలియాస్ అమర్ లో తీసుకున్న నిర్ణయంలోని 32 వ పేరాలో అంగీకరించిన సూత్రాన్ని అనుసరిస్తే ఈ విషయం మరోలా ఉంటుంది. ఈ కారణంగానే అప్పటి చట్టానికి లోబడి వ్యవహరించిన అంశాలపై కేసును తిరిగి తెరవాల్సిన అవసరం లేదని ఈ కోర్టు ఇచ్చిన కొన్ని నిర్ణయాలపై ఆధారపడింది. అయితే తక్షణ వ్యవహారం మరణశిక్షకు సంబంధించినది కాబట్టి , అన్వర్ పీవీ, అర్జున్ పండితరావులు తీసుకున్న నిర్ణయాల దృష్ట్యా ఈ రివ్యూ పిటిషన్ను పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి.

25. అందువల్ల, సాక్ష్యాల చట్టంలోని సెక్షన్ 65-బి (4) ప్రకారం సరైన ధృవీకరణ పత్రం లేని సిడిఆర్ల రూపంలో ఎలక్ట్రానిక్ సాక్ష్యాలను ప్రస్తుతానికి మనం నివారించాలి.

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

46. అందుకనుగుణంగా, సెక్షన్ 65 బి కింద సరైన ధ్రువీకరణ పత్రం లేని ఎలక్ట్రానిక్ సాక్ష్యాలను పక్కనపెట్టి, ప్రస్తుత కేసులో విచారణ జరిగినప్పుడు, అటువంటి ఎలక్ట్రానిక్ సాక్ష్యాలను అంగీకరించడానికి చట్టం అనుమతించినప్పటికీ, వాటిని సిడిఆర్ల రూపంలోని ఎలక్ట్రానిక్ సాక్ష్యాలను మినహాయించడం సముచితమని మేము కూడా భావిస్తున్నాము.

47. దీని ప్రకారం సీడీఆర్ లపై ఆధారపడకుండా అప్పీలులో హైకోర్టు, ఈ కోర్టు పరిగణనలోకి తీసుకున్న సాక్ష్యాలను విశ్లేషిస్తాం. పిటిషనర్ నేరం నిర్ధారణకు రావడానికి ముందు, అతని శిక్షను ధృవీకరించడానికి ముందు హైకోర్టు తన తీర్పులో ఈ క్రింది సాక్ష్యాలను పరిగణనలోకి తీసుకుంది:

18. మృతుడి తల్లి పి.డబ్ల్యు.1 ప్రకారం, పిల్లవాడు ప్రతిరోజూ ఉదయం 8.00 గంటలకు పాఠశాలకు బయలుదేరి సాయంత్రం 4.30 గంటలకు తిరిగి వచ్చేవాడు, సంఘటన జరిగిన రోజున అంటే 27.7.2009 న, పిల్లవాడు యథావిధిగా పాఠశాలకు వెళ్ళాడు. విరుదాచలంలోని శక్తి మెట్రిక్యులేషన్ స్కూల్ కరస్పాండెంట్ పి.డబ్ల్యు.6, అటెండెన్స్ రిజిస్టర్ ఎక్స్.పి.3 ద్వారా ఆ పిల్లవాడు ఆ రోజు పాఠశాలకు హాజరయ్యాడని, ఆ ప్రయోజనం కోసం ఉద్దేశించిన వ్యాన్లో పాఠశాల నుండి తిరిగి వస్తున్నాడని స్పష్టమవుతుంది. పి.డబ్ల్యు.2 ప్రకారం, ఆమె కూడా చదువుకుంది, ఆ రోజు ఇద్దరూ పాఠశాల నుండి వ్యాన్ లో తిరిగి వచ్చి కర్కుడాల్ వద్ద దిగారు, ఆ సమయంలో మోటారుసైకిల్ తో పాటు వేపచెట్టు కింద నిలబడిన ఎ-10 వారి వద్దకు వచ్చి తన తల్లి, తల్లి ఇద్దరూ బాగా లేరని, ఆ తప్పుడు కారణంతో, ఆ తప్పుడు కారణంతో, పిల్లాడిని అక్కడి నుంచి తీసుకెళ్లారు. పి.డబ్ల్యు.2 యొక్క సాక్ష్యాన్ని అప్పీలుదారుని యొక్క విద్వాంసుడైన న్యాయవాది చాలా మెచ్చుకున్నాడు. కానీ, ఆ వాదనలను అంగీకరించలేం. సాక్ష్యాధారాలను ఇవ్వడానికి పి.డబ్ల్యు.2 అనే పిల్లవాడి మనస్సు యొక్క పరిపక్వత పరీక్షించబడి సంతృప్తికరంగా ఉందని సాక్ష్యాధారాలను నమోదు చేయడానికి ముందు విచారణ న్యాయమూర్తి స్పష్టంగా ఎత్తి చూపారు, ఆపై అతను సాక్ష్యాన్ని నమోదు చేశాడు . ఈ ఘటన జరిగినప్పుడు చిన్నారి వయసు 10 ఏళ్లు కాగా, సాక్ష్యం చెప్పే సమయానికి ఆ చిన్నారి వయసు 11 ఏళ్లు.

[...]

19. ఒక పిల్లవాడు సాక్ష్యం సహేతుకంగా, నమ్మదగినదిగా ఉంటే, కోర్టు ఆ సాక్ష్యాన్ని అంగీకరించగలదని స్పష్టమవుతుంది. ఈ కేసులో, పి.డబ్ల్యు.2 యొక్క సాక్ష్యం పైన వివరించబడింది. దీని ప్రకారం సాయంత్రం 4.30 గంటలైనా బిడ్డ తిరిగి రాకపోవడంతో అనుమానం

వచ్చి కొడుకును వెతుక్కుంటూ వెళ్లి వెంటనే మరో చిన్నారి పి.డబ్ల్యు.2 ను కలుసుకుంది. పి.డబ్ల్యు.2 పి.డబ్ల్యు.1 కి సమాచారం అందించాడు. బాలుడు సురేష్ ను ఒక వ్యక్తి మోటారు సైకిల్ పై తీసుకువెళ్లాడు. ఈ దశలో, పి.డబ్ల్యు.2 యొక్క సాక్ష్యాన్ని అంగీకరించడానికి, కోర్టు అభిప్రాయం ప్రకారం, Ex.P1 లో కనుగొనబడిన మొదటి వెర్షన్ సరిపోతుంది. ఎక్స్.పి.1 ఫిర్యాదును పరిశీలిస్తే, పిల్లవాడు తిరిగి రాన తరువాత, పి.డబ్ల్యు.1 పి.డబ్ల్యు.2 కమలి అనే మరో బిడ్డను కలుసుకున్నాడని, పై తప్పుడు కారణాలతో ఆ బిడ్డను అమోటార్బైక్లో ఉన్న వ్యక్తి తీసుకున్నాడని పి.డబ్ల్యు.2 ద్వారా ఆమెకు సమాచారం అందిందని స్పష్టమవుతుంది. అందువలన, దానిలో కనుగొనబడిన ప్రారంభ వెర్షన్లు, పి.డబ్ల్యు.2 ట్రూ వెర్షన్ తో వచ్చిందని స్పష్టంగా సూచిస్తుంది. అంతేకాదు, ఎం.ఓ.5 గా మార్క్ చేసిన మోటారుసైకిల్ను ఆ బాలుడు కోర్టు ముందు గుర్తించగలిగాడు. పూర్తి స్థాయిలో క్రాస్ ఎగ్జామినేషన్ చేసినప్పటికీ, పి.డబ్ల్యు.2 యొక్క సాక్ష్యం పిల్లవాడు కదలలేదు. సుప్రీం కోర్టు పై తీర్పులో పేర్కొన్న నిష్పత్తిని అనుసరించి, పి.డబ్ల్యు.2 యొక్క సాక్ష్యాలను అంగీకరించాలని ఈ కోర్టు అభిప్రాయపడింది.

20. ఐడెంటిఫికేషన్ పరేడ్ సమయంలో పి.డబ్ల్యు.2 ఎ-1 ను సరిగ్గా గుర్తించగలిగింది, ఐడెంటిఫికేషన్ పరేడ్ ప్రొసీడింగ్స్ ఎక్స్.పి4 నుండి చూడవచ్చు. అంతేకాక, పి.డబ్ల్యు.2 యొక్క సాక్ష్యం పి.డబ్ల్యు.3 యొక్క సాక్ష్యాల ద్వారా పూర్తిగా ధృవీకరించబడింది. పి.డబ్ల్యు.3 అదే గ్రామానికి చెందినవాడు, ఈ వ్యక్తులందరూ అప్పటికే అతనికి తెలుసు. పి.డబ్ల్యు.3 తగినంత పరిపక్వత చెందింది మరియు 41. తాను మార్గమధ్యంలో వస్తున్నానని, స్కూల్ వ్యాన్ ఆగగానే పి.డబ్ల్యు.2, మృతుడు సురేశ్ దిగిపోయారని, చిన్నారిని ఏ-1 పిలిచిందని, ఏదో ఒక కారణంతో చిన్నారిని బైక్ లో తీసుకెళ్లాడని, అది తాను గమనించానని చెప్పారు. పి.డబ్ల్యు.3 కూడా

ఐడెంటిఫికేషన్ పరేడ్ లో పాల్గొని ఎ-1 ను సరిగ్గా గుర్తించింది. ఐడెంటిఫికేషన్ పరేడ్ కు సంబంధించి లోపాలు కనిపించాయని పిటిషనర్ కు మేధావి కౌన్సెల్ చేసిన వ్యాఖ్యను చట్టంలో సహించలేం. టెస్ట్ ఐడెంటిఫికేషన్ పరేడ్ కోసం దర్యాప్తు అధికారి చేసిన అభ్యర్థన లేదా ఎ-1 యొక్క సంతకం లభించలేదనే వ్యాఖ్యకు సంబంధించినంత వరకు, పి.డబ్ల్యు.10 నిర్వహించిన గుర్తింపు పరేడ్ వరకు, దర్యాప్తు అధికారి చేసిన అభ్యర్థన మేరకు మాత్రమే చీఫ్ జ్యుడీషియల్ మేజిస్ట్రేట్ ఆదేశాలకు అనుగుణంగా ఉన్నందున దీనిని అంగీకరించలేము; లేకపోతే, అది అస్సలు జరిగేది కాదు. పి.డబ్ల్యు.ఎస్.2 మరియు 3 పాల్గొన్న ఎ-1 ను గుర్తించడానికి ఐడెంటిఫికేషన్ పరేడ్ నిర్వహించడాన్ని పిటిషనర్ ట్రయల్ కోర్టు ముందు ఎన్నడూ ఖండించలేదు. ఈ పరిస్థితులలో, టెస్ట్ ఐడెంటిఫికేషన్ పరేడ్ సక్రమంగా జరిగిందని, ఆ విషయంలో ప్రాసిక్యూషన్ సూచించిన సాక్ష్యాలను ట్రయల్ జడ్జి అంగీకరించడం పూర్తిగా సరైనదని ఈ కోర్టు అభిప్రాయపడింది.

21. పైన పేర్కొన్నవి కాకుండా, గుర్తింపు పరేడ్కు సంబంధించి చట్టబద్ధతను ఎత్తిచూపడం సముచితం. ఐడెంటిఫికేషన్ పరేడ్ అనేది కేవలం సాక్ష్యాధారాలు మాత్రమేనని, కోర్ట్ లో చేసిన గుర్తింపు ఒక ప్రామాణిక సాక్ష్యమని చట్టం నిర్ధారించింది. మృతుని సాంగత్యంలో నిందితులను సాక్షులు చూసిన సమయంలో, అలాంటిది వారి జ్ఞాపకాల్లో అలజడి పుట్టించి ఉండేదా అని కోర్టు పరిశీలించాలి. ఆ వెంటనే ఆ చిన్నారి వయసు 7 సంవత్సరాలు కాగా, చిన్నారితో పాటు వస్తున్న పి.డబ్ల్యు.2 కమలి ఇద్దరూ కలిసి కిందకు దిగగా పిటిషనర్/ఏ-1 అక్కడికి వచ్చి చిన్నారిని చిన్న కారణంతో తీసుకెళ్లారు. అటువంటి పరిస్థితిలో, సహజంగానే, ఇది పి.డబ్ల్యు.2 యొక్క థీమ్ లో క్షీణతను కలిగిస్తుంది, మరియు ఇది సాధారణంగా విఫలం కాదు, అదేవిధంగా పి.డబ్ల్యు.3 అనే 41 సంవత్సరాల వయస్సు గల వ్యక్తి యొక్క జ్ఞాపకశక్తిని కూడా దెబ్బతీస్తుంది. అది వారి జ్ఞాపకశక్తికి భంగం

కలిగిస్తుందనడంలో సందేహం లేదు. అందువలన, విచారణ న్యాయమూర్తులు పి.డబ్ల్యు.ఎస్.2 మరియు 3 యొక్క సాక్ష్యాలను అంగీకరించడం పూర్తిగా సరైనది.

48. పిడబ్ల్యు 2, పిడబ్ల్యు 3 అనే ఇద్దరు సాక్షులు పిటిషనర్ తిరిగి వస్తుండగా స్కూల్ బస్సు నుండి దిగిన తర్వాత బాధితురాలిని తన మోటారుసైకిల్పై తీసుకెళ్లడం చూశారని స్పష్టమవుతోంది. టెస్ట్ ఐడెంటిఫికేషన్ పరేడ్ సమయంలో పిడబ్ల్యు 2 మరియు పిడబ్ల్యు 3 కూడా పిటిషనర్ ను అరెస్టు చేసినప్పుడు అతన్ని గుర్తించాయి, ఇది సరిగ్గా నిర్వహించబడిందని తేలింది. అంతేకాదు, సాక్షులిద్దరూ ట్రయల్ కోర్టు ముందు తమ తమ క్రాస్ ఎగ్జామినేషన్ లలో తిరుగులేని సాక్ష్యాలను అందించారు. ట్రయల్ కోర్టు కూడా బాల సాక్షి అయిన పిడబ్ల్యు 2 యొక్క సాక్ష్యాన్ని తీసుకోవడంలో సరైన ప్రక్రియను అనుసరించింది, బాలుడి మనస్సు యొక్క పరిపక్వతను నమోదు చేసింది, అతను కోర్టు ముందు మోటర్బైక్ను కూడా గుర్తించాడు.

49. పైన పేర్కొన్న సాక్ష్యాధారాల ప్రకారం బాధితురాలు పిటిషనర్ వద్దే ఉన్నట్లు తెలుస్తోంది. ఈ కింది పరిశీలనల దృష్ట్యా కిడ్నాప్ ను నిరూపించడానికి తగిన సాక్ష్యాధారాలు ఉన్నాయని పిటిషనర్ తరఫు న్యాయవాది కోర్టుకు సమర్పించిన అప్పీలులో అంగీకరించినట్లు తెలుస్తోంది.

21. పైన పేరాగ్రాఫ్ లో పేర్కొన్న వాదనల ఆధారంగా పిటిషనర్ తరఫు న్యాయవాది ప్రతిపాదించిన మొదటి వాదనను మేము పరిగణనలోకి తీసుకున్నాము. పిటిషనర్ తరఫు న్యాయవాది చేతిలో ఉన్న పరోక్ష సమర్పణల్లో, మృతుడు సురేశ్ ను కిడ్నాప్ చేసిన వాస్తవాన్ని రుజువు చేయడానికి ప్రాసిక్యూషన్ కేసు రికార్డులో తగిన సాక్ష్యాధారాలను ఉంచిందని పిటిషనర్ తరఫు న్యాయవాది పరోక్షంగా అంగీకరించారు. ఏదేమైనా, అటువంటి నిర్ధారణకు రాకుండా, మృతుడు సురేష్ ను అపహరించిన

వాస్తవాన్ని నిందితుడు-పిటిషనర్ చేతిలో నిర్ధారించడంలో ప్రాసిక్యూషన్ విజయవంతమైందా లేదా అని నిర్ధారించడానికి మేము ఇంకా ప్రయత్నిస్తాము.

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

50. అప్పీలులో తీర్పు వెలువరించిన ఈ కోర్టు పైన చర్చించిన సాక్ష్యాలను పరిగణనలోకి తీసుకుని పిటిషనర్ ను హత్య కేసులో దోషిగా నిర్ధారించడానికి తగిన సాక్ష్యాధారాలు ఉన్నాయని అభిప్రాయపడింది.

27. ఈ కేసు వాస్తవాలు, పరిస్థితులను బట్టి చూస్తే సురేష్ను నిందితులు కిడ్నాప్ చేసినట్లు నిర్ధారణ అయింది. నిందితుడు-అప్పీలుదారుడు ఈ కేసు యొక్క రికార్డులో సురేష్ ను తన కస్టడీ నుండి విడుదల చేసినట్లు చూపించడానికి ఎటువంటి ఆధారాలను సమర్పించలేకపోయాడు. ఇండియన్ ఎవిడెన్స్ యాక్ట్-1872 లోని సెక్షన్ 106 ఆయనపైనే ఉంది. నిందితుడు-అప్పీలుదారుడు తయారు చేసిన అటువంటి ఆధారాలు ఏవీ లేనందున, సురేష్ హత్యకు గురయ్యే వరకు అతని కుటుంబం నిందితుడు-పిటిషనర్ వద్దే ఉందని అంగీకరించక తప్పదు. నిందితుడు-అప్పీలుదారుడు ఈ తీవ్రమైన చర్య తీసుకోవడానికి కారణం/ కారణం, అతను కోరిన విధంగా విరాళం చెల్లించబడలేదు. అందువల్ల ప్రస్తుత కేసు వాస్తవాలు, పరిస్థితులలో, ఈ కేసు రికార్డులో తగిన సాక్ష్యాధారాలు ఉన్నాయని, నిందితుడి చేతిలో సురేష్ హత్యకు గురయ్యాడనే వాస్తవం కూడా రుజువైందని మేము సంతృప్తి చెందుతున్నాము.

51. ఇంకా, ఈ కోర్టు పేర్కొన్నట్లుగా, పిటిషనర్ వాంగ్మూలం ఆధారంగా భౌతిక వస్తువులను తిరిగి పొందారు:

28. పైన చెప్పిన నిర్ధారణను రుజువు చేయడానికి ఈ కేసుకు సంబంధించిన మరికొన్ని విషయాలను ఇప్పుడు ప్రస్తావిస్తాం. 30.7.2009 న నిందితుడిని అదుపులోకి తీసుకున్నప్పుడు కాశీనాథన్ (పిడబ్ల్యు 13) సమక్షంలో తాను సురేష్ ను హత్య చేశానని, ఆ తర్వాత అతని శవాన్ని అగునీ బ్యాగ్ లో పెట్టి మీరంకుళం చెరువులో పడేశానని అంగీకరించాడు. ఆ తర్వాత నిందితుడు-పిటిషనర్ ఫిర్యాదు మేరకు మీరంకుళం చెరువులో సురేష్ మృతదేహం లభ్యమైంది. నిందితుడు-పిటిషనర్ చెప్పినట్లుగా గోనె సంచిలో దొరికింది. డాక్టర్ కతిర్వేల్ (పిడబ్ల్యు 12) సురేష్ మృతదేహానికి పోస్టుమార్టం నిర్వహించిన తరువాత, అతను మునిగిపోవడానికి ముందు సురేష్ ఊపిరాడక మరణించాడని నిర్ధారించారు. అందువల్ల సురేష్ హత్యకు నిందితుడు సూత్రధారి అని ప్రస్తుత సాక్ష్యాధారాలు స్పష్టం చేస్తున్నాయి. కాశీనాథన్ (పిడబ్ల్యు 13) వాంగ్మూలంలో సురేష్ కు చెందిన స్కూల్ బ్యాగ్, పుస్తకాలు, స్లేట్ ను పిటిషనర్ నివాసం నుంచి స్వాధీనం చేసుకున్నారు. ఈ కథనాలను సురేష్ కు చెందినవిగా మహేశ్వరి (పీడబ్ల్యూ1) ధృవీకరించింది. ఇక్కడ జరిగిన వాస్తవిక, చట్టపరమైన అంశాల దృష్ట్యా, సురేష్ కిడ్నాప్ మాత్రమే కాకుండా, నిందితుడు-పిటిషనర్ చేతిలో అతని హత్య కూడా జరిగిందని నిరూపించడానికి ప్రాసిక్యూషన్ తగిన ఆధారాలను సమర్పించిందనడంలో మాకు ఎటువంటి సందేహం లేదు.

52. సీడీఆర్ల రూపంలో ఉన్న సాక్ష్యాలు కేవలం పీడబ్ల్యూ1, పీడబ్ల్యూ8 వాంగ్మూలాల ద్వారా ఇచ్చిన సాక్ష్యాలను ధృవీకరించడానికి మాత్రమే. సిడిఆర్ ల ద్వారానే కాకుండా పిటిషనర్ వాంగ్మూలం ఆధారంగా మొబైల్ ఫోన్ రికవరీ ద్వారా కూడా వారి రెండు సాక్ష్యాలు ధృవీకరించబడతాయి. ఈ సాక్ష్యాన్ని హైకోర్టు ఈ క్రింది పేరాలో చర్చించింది:

[...] అరెస్టు సమయంలో ఏ-1 స్వచ్ఛందంగా వాంగ్మూలం ఇచ్చేందుకు ముందుకు వచ్చారని, అదే విషయాన్ని ఇన్వెస్టిగేటర్ రికార్డు చేశారని పీడబ్ల్యూ 13 స్పష్టం చేసింది. 27.7.2010 న రాత్రి 9.22 గంటలకు, రాత్రి 9.25 గంటలకు పి.డబ్ల్యు.8 కి రెండు ఫోన్ కాల్స్ చేసిన నెంబరును కలిగి ఉన్న మూడు సెల్ ఫోన్లను ఎక్స్.పి.9 గా గుర్తించారు. ఈ సమయంలో రాత్రి 9.22, 9.25 గంటలకు ఫోన్ చేసిన శంకర్ అనే వ్యక్తి బతికే ఉన్నాడా లేక కల్పిత వ్యక్తినా, ఏ-1 నుంచి స్వాధీనం చేసుకున్న సెల్ఫోన్లు అతనివి కావని, డాక్యుమెంట్ సాక్ష్యాధారాల ప్రకారం అవి సరైనవి కావు కాబట్టి వాటిని తోసిపుచ్చాల్సి ఉంటుంది. శంకర్ పేరుతో రాత్రి 9.22, 9.25 గంటలకు పి.డబ్ల్యు.8 కు రెండు కాల్స్, రాత్రి 9.39 గంటలకు ఏ-1 నుంచి పి.డబ్ల్యు.1 వరకు ఒక కాల్ చేసిన సెల్ఫోన్ను స్వాధీనం చేసుకున్నామని, ఆ కాల్స్ వివరాలను సెల్ఫోన్లో నమోదు చేశామని, వాస్తవానికి సంబంధిత సమయంలో పి.డబ్ల్యు.8 కూడా ఆ కాల్స్ను భద్రపరిచామని తెలిపారు. అందువల్ల ఎక్స్ పీ5 లో రాత్రి 9.22 గంటలకు 71 సెకన్లు, రాత్రి 9.25 గంటలకు 43 సెకన్ల పాటు కాల్స్ కనిపించాయని, అందులో చేసిన మరో కాల్ కూడా పిటిషనర్/ఏ-1 నుంచి స్వాధీనం చేసుకున్న ఎంఓ 4 సెల్ ఫోన్ల నుంచి లభించినట్లు కోర్టు దృష్టికి తీసుకొచ్చారు. ఈ మూడు సెల్ ఫోన్లలో ఒక సెల్ ఫోన్ సిమ్ కార్డుతో, మరో రెండు సెల్ ఫోన్లు సిమ్ కార్డు లేకుండా ఉన్నాయి. ఇప్పుడు ప్రాసిక్యూషన్ సమర్పించిన డాక్యుమెంటరీ సాక్ష్యాల ప్రకారం పి.డబ్ల్యు.8 కి వరుసగా రాత్రి 9.22, 9.25 గంటలకు రెండు కాల్స్ వచ్చాయని, పి.డబ్ల్యు.1 సంఖ్యను నిర్ధారించిన తరువాత, మూడవ కాల్ పి.డబ్ల్యు.1 కు చేయబడిందని చూపిస్తుంది. అన్ని డాక్యుమెంటరీ సాక్ష్యాలను ట్రయల్ కోర్టు ముందు ఉంచారు. పి.డబ్ల్యు.1 యొక్క సాక్ష్యాలను బట్టి పి.డబ్ల్యు.1 నెంబరును పిటిషనర్/ఎ-1 తెలుసుకోవాలని కోరాడని, ఆ తరువాత అతను పి.డబ్ల్యు.8 కు కాల్ చేసి ఆ నెంబరు గురించి

తెలుసుకున్నాడని, ఆ తర్వాత రాత్రి 9.39 గంటలకు పి.డబ్ల్యు.డబ్ల్యు.1కు ఫోన్ చేశాడని పి.డబ్ల్యు.1 యొక్క సాక్ష్యాలలో లభించిన ఆధారాలు స్పష్టం చేస్తాయి.

పై పేరాగ్రాఫ్ లో సిడిఆర్ గా ఉన్న పి5 పై పేరాగ్రాఫ్ లో పి5 పై కోర్టుపై ఆధారపడనప్పటికీ, ప్రాసిక్యూషన్ కేసు బలహీనపడదు, ఎందుకంటే ఇది కేవలం డాక్యుమెంటరీ సాక్ష్యాలను ధృవీకరిస్తుంది మరియు దానితో సంబంధం లేకుండా మచ్చలేనిదిగా మిగిలిపోతుంది. పై చర్చను బట్టి పిటిషనర్ నేరాన్ని అనుమానించాల్సిన అవసరం లేదని స్పష్టమవుతోంది.

53. కాబట్టి, పిటిషనర్ లేవనెత్తిన కారణాలేవీ రికార్డులో స్పష్టంగా కనిపించనప్పటికీ, పై విశ్లేషణ దృష్ట్యా, ప్రాసిక్యూషన్ కేసులో సహేతుకమైన అనుమానాన్ని లేవనెత్తడంలో అన్ని ఆధారాలు విఫలమయ్యాయని కూడా నిశ్చయంగా చెప్పవచ్చు.

54. దీని ప్రకారం బాధితురాలిని కిడ్నాప్ చేసి హత్య చేసిన కేసులో పిటిషనర్ చేసిన నేరానికి సంబంధించి ట్రయల్ కోర్టు, హైకోర్టు, ఈ కోర్టులు ఏకకాలంలో ఇచ్చిన తీర్పులను పరిగణనలోకి తీసుకోవడానికి సమీక్షా పరిధిలో ఎటువంటి కారణం కనిపించడం లేదు.

55. హైకోర్టు, ఈ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పులో నిర్దోషిత్వాన్ని ధృవీకరించిన మరణశిక్ష పరిమాణాన్ని పునఃపరిశీలించాలని పిటిషనర్ తరఫు న్యాయవాది కోర్టును కోరారు.

E. శిక్ష మరియు ఉపశమనం

56. పిటిషనర్ తరఫు న్యాయవాది సుదీర్ఘంగా వాదనలు వినిపిస్తూ పిటిషనర్ సమస్యలకు సంబంధించి సరైన ఉపశమన చర్యలు లేకుండానే ఈ నిర్ణయం తీసుకున్నారని వాదించారు.

ఇ.1. దీర్ఘకాలిక సందేహ సిద్ధాంతం

57. సాక్ష్యాధారాల ఆధారంగా శిక్ష పడిన కేసుల్లో మరణశిక్ష విధించలేమని పిటిషనర్ తరఫు న్యాయవాది వాదించారు.

58. అయితే శత్రుఘ్న బాబన్ మెష్రామ్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ మహారాష్ట్ర 16 కేసులో త్రిసభ్య ధర్మాసనం 'దీర్ఘకాలిక సందేహం'/ 'అవశేష సందేహం' సిద్ధాంతాన్ని తోసిపుచ్చింది. కోర్టు ఇలా పేర్కొంది:

> 77. మన న్యాయశాస్త్రంలో సందర్భోచిత సాక్ష్యాల ఆధారంగా కేసుల విషయానికి వస్తే, శరద్ బిర్దిచంద్ సర్దా మరియు ఉప తీర్పులలో గమనించిన విధంగా ఈ కోర్టు నిర్దేశించిన చట్ట పరంగా అవలంబించే ప్రమాణం ఏమిటంటే, పరిస్థితులు విడదీయలేని విధంగా రుజువు చేయబడాలి లేదా స్థాపించబడాలి, కానీ అవి స్థిరమైన, నిందితుల నేరం తప్ప మరే ఇతర సాక్ష్యాల సంభావ్యతను తోసిపుచ్చాలి. ఈ సూత్రాల బలంతో ఇలాంటి సందర్భాల్లో భారం ఇప్పటికే ఎక్కువైపోయింది. ఆ భారం తీరిన తర్వాత, నేరం రుజువు అయిన తర్వాత శిక్షల దశలో కేసును తీసుకున్నప్పుడు అప్పటికే మరే ఇతర ఊహాగానం లేదా నిందితుడి నిర్దోషిత్వం బయటపడుతుందని అర్థం అవుతుంది. కాబట్టి, సైద్ధాంతికంగా "అవశేష సందేహం" యొక్క భావన లేదా సిద్ధాంతానికి సందర్భోచిత సాక్ష్యాల ఆధారంగా ఎటువంటి స్థానం లేదు. వాస్తవానికి,ఇంతకు ముందు చర్చించినట్లుగా అవశేష సందేహం యొక్క సిద్ధాంతాన్ని యుఎస్ సుప్రీమ్ కోర్టు ఎన్నడూ అంగీకరించలేదు.
>
> 78. అయితే కాలూఖాన్ లో క్లుప్తంగా చెప్పినట్లు సందర్భోచిత సాక్ష్యాల ఆధారంగా కేసులను విచారించేటప్పుడు మరణశిక్ష విధించాలంటే ఉన్నత లేదా కఠినమైన ప్రమాణాలను తప్పనిసరిగా

పాటించాలి. కాబట్టి మరణశిక్షకు సంబంధించిన విషయాల్లో అనుసరించాల్సిన విధానం 50వ పేరాలోని సూత్రాలకు అనుగుణంగా ఉండాలి కాబట్టి తక్షణ విషయాన్ని ఆ సూత్రాల వెలుగులో పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి.

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

59. దీని ప్రకారం, మిగిలిపోయిన లేదా దీర్ఘకాలిక సందేహం అనే వాదన పిటిషనర్కు సహాయపడదు. బదులుగా, తక్షణ కేసులో ముందస్తు తీర్పు సమయంలో, శరద్ బిర్దిచంద్ సర్దా మరియు తదనంతర కేసులలో నిర్దేశించిన ప్రామాణికాన్ని ఈ కోర్టు దృష్టికి తీసుకువచ్చారు మరియు ఈ సూత్రాలకు సంబంధించి వాస్తవాలను విశ్లేషించిన తరువాతే పిటిషనర్ నేరాన్ని కోర్టు సమర్థించింది. ఈ కోర్టు ఈ విధంగా పేర్కొంది:

24. 27.7.2009న పాఠశాల నుంచి దిగే సమయంలో సురేష్ ను తీసుకెళ్లిన వ్యక్తిగా నిందితుడిని పక్కా ఆధారాలతో గుర్తించారనడంలో ఎలాంటి సందేహం లేదు. ది. అందువల్ల సురేష్ ను పిటిషనర్ కిడ్నాప్ చేశాడనే విషయం నిరూపితమైంది.

[...]

27. [...] అందువల్ల ప్రస్తుత కేసుకు సంబంధించిన వాస్తవాలు, ఆధారాల్లో ఈ కేసు రికార్డులో తగిన సాక్ష్యాధారాలు ఉన్నాయని, నిందితులు-పిటిషనర్ చేతిలో సురేష్ హత్యకు గురయ్యాడనే వాస్తవం కూడా రుజువైందని మేము సంతృప్తి చెందుతున్నాము.

60. ప్రాథమిక సాక్ష్యాధారాల ఆధారంగా దాఖలైన కేసులో అప్పీలులో పిటిషనర్ చేసిన నేరాన్ని ధృవీకరించడానికి ఈ కోర్టు ఇప్పటికే సంబంధిత ప్రమాణాన్ని వర్తింపజేసింది మరియు పరిమిత పరిధి దృష్ట్యా ఈ కోర్టు మళ్లీ సమీక్షలో సాక్ష్యాలను అంచనా వేయడానికి ప్రయత్నించడం సముచితం కాదు.

ఇ.2. ట్రయల్ కోర్టు మరియు అప్పీల్ కోర్టులలో శిక్షలు మరియు ఉపశమనం

61. పిటిషనర్ వాదనను ధృవీకరించినప్పటికీ ట్రయల్ కోర్టు, అప్పిలేట్ కోర్టులు శిక్షను నిర్ణయించేటప్పుడు పిటిషనర్ను సంస్కరించే అవకాశంతో సహా సంబంధిత పరిస్థితులను తగిన విధంగా పరిగణనలోకి తీసుకోవడంలో విఫలమయ్యాయని పిటిషనర్ తరపు న్యాయవాది వాదించారు. పిటిషనర్ కు మరణశిక్ష విధించి ఉండాల్సింది కాదని, తగిన ఉపశమన చర్యలు చేపట్టడంలో కోర్టులు విఫలమైన దృష్ట్యా దాన్ని మార్చాలని న్యాయవాది కోరారు.

62. మరణశిక్ష విధించదగిన నేరానికి నిందితుడికి శిక్షను నమోదు చేసిన తర్వాత శిక్ష అంశంపై ప్రత్యేక విచారణ అవసరమా అనే అంశంపై ఈ కోర్టు పూర్వాపరాల్లో చర్చ జరిగింది. క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ లోని సెక్షన్ 235 197317 ఇలా పేర్కొంది.

235. నిర్దోషులు లేదా దోషిగా నిర్ధారించే తీర్పు.—

(1) వాదనలు మరియు న్యాయపరమైన అంశాలు విన్న తరువాత (ఏవైనా ఉంటే), న్యాయమూర్తులు ఈ కేసులో తీర్పు ఇస్తారు.

(2) నిందితుడు దోషిగా తేలితే, సెక్షన్ 360 యొక్క నిబంధనలకు అనుగుణంగా ముందుకు సాగకపోతే, న్యాయమూర్తి నిందితులను శిక్షా ప్రశ్నపై విచారించి, ఆపై చట్టప్రకారం అతనికి శిక్ష విధించాలి.

63. శాంతా సింగ్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ పంజాబ్ 18 కేసులో సీఆర్పీసీలోని సెక్షన్ 235(2) దృష్ట్యా ప్రత్యేక శిక్ష విధించాల్సిన అవసరాన్ని ఈ కోర్టు ద్విసభ్య ధర్మాసనం ఎత్తిచూపింది. నేరారోపణల తీర్పు ఎంత ముఖ్యమో, నేరారోపణను నిర్వహించే ప్రక్రియలో శిక్షా దశ కూడా అంతే ముఖ్యమైన దశ అని పేర్కొంది.

64. బచ్చన్ సింగ్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ పంజాబ్ 19 కేసులో రాజ్యాంగ ధర్మాసనం ఇచ్చిన తీర్పు విచారణ ప్రాముఖ్యతను పునరుద్ఘాటించింది. కోర్టు ఇలా పేర్కొంది:

151. సీఆర్పీసీ 1973 లోని సెక్షన్ 354(3) 1974 ఏప్రిల్ 1 కి ముందు అమల్లో ఉన్న 1898 నాటి శాసన విధానంలో గణనీయమైన మార్పును సూచిస్తుంది, దీని ప్రకారం మరణశిక్ష లేదా జీవిత ఖైదు మరియు శిక్షాస్మృతి కింద కొన్ని ఇతర మరణశిక్షలు సాధారణ శిక్షలు. సెక్షన్ 354(3) ప్రకారం హత్య, మరో ఆరు మరణశిక్షలకు సాధారణ శిక్ష జీవిత ఖైదు (లేదా ఏళ్ల తరబడి జైలుశిక్ష) మరణశిక్ష, మరణశిక్ష మినహాయింపు.

[...]

152. ఈ సందర్భంలో, 1973 కోడ్ లోని సెక్షన్ 235(2)ను కూడా మనం గమనించవచ్చు, ఎందుకంటే జగ్మోహన్ కేసులో తీర్పు ప్రకారం, కోడ్ యొక్క ప్రణాళికలో ఏది అంతర్లీనంగా ఉందో స్పష్టంగా చెప్పడమే కాకుండా, శిక్షకు ముందు దశలో ఒకటి మరియు శిక్షకు ముందు దశలో మరొకటి అనే రెండు విచారణలను అందించడం ద్వారా విచారణను విభజించింది.

[...]

163. [...] ఇప్పుడు, సెక్షన్ 235 (2) రెండుగా విచారణను అందిస్తుంది మరియు నిర్దిష్టంగా నిందితుడికి విచారణ హక్కును ఇస్తుంది, ఏ దశలో, అతను విచారణలో ఉన్న నిర్దిష్ట నేరానికి ఖచ్చితంగా సంబంధం లేని లేదా సంబంధం లేని రికార్డు సామాగ్రి లేదా సాక్ష్యాలను తీసుకురావచ్చు, అయితే సెక్షన్ 354 (3) లో నొక్కిచెప్పిన విధానానికి అనుగుణంగా శిక్ష ఎంపికపై ప్రభావం చూపుతుంది. సెక్షన్ 235(2)తో పాటు సెక్షన్ 354(3) ప్రకారం, సెక్షన్ 302, శిక్షా స్మృతితో సహా వివిధ నేరాలకు శిక్షల స్థాయిని నిర్ణయించడంలో లేదా శిక్ష విధించే విధానాన్ని రూపొందించేటప్పుడు, కోర్టు తన అభిప్రాయాన్ని "ప్రధానంగా" లేదా నిర్దిష్ట నేరంతో సంబంధం ఉన్న పరిస్థితులకు మాత్రమే పరిమితం చేయకూడదు, కానీ నేరస్థుడి పరిస్థితులకు కూడా తగిన ప్రాధాన్యత ఇవ్వాలి.

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

65. ప్రత్యేక విచారణ ఆవశ్యకతను మునియప్పన్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ తమిళనాడు 20 లో పునరుద్ఘాటించారు, అందువల్ల శిక్షా సమస్యపై ప్రభావం చూపే సమాచారాన్ని విచారించడానికి నిజమైన ప్రయత్నం చేయడం ద్వారా ప్రత్యేక విచారణ యొక్క నిబంధనను పాటించడం చాలా ముఖ్యమని కోర్టు గుర్తించింది.

66. అల్లావుద్దీన్ మియాన్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ బిహార్ 21 కేసులో ఇద్దరు న్యాయమూర్తుల ధర్మాసనం సహజ న్యాయ నియమాలను సంతృప్తి పరచడానికి శిక్ష విచారణ అవసరమని తీర్పునిచ్చింది. ఇది తప్పనిసరి మరియు ఇది కేవలం లాంఛనప్రాయం కాదు. ది కోర్ట్ ఇలా పేర్కొంది:

10. ... నిందితులను విచారించాల్సిన అవసరం సహజ న్యాయ నియమాన్ని సంతృప్తి పరచడానికి ఉద్దేశించబడింది. ఇప్పటి వరకు నేరారోపణలపై ప్రాసిక్యూషన్ సాక్ష్యాలపై దృష్టి సారించిన నిందితుడిని దోషిగా తేలిన తర్వాత శిక్ష విధించే అంశంపై చెప్పడానికి ఏమైనా సాక్ష్యాధారాలు ఉన్నాయా అని అడగడం న్యాయమైన చర్యకు ప్రాథమిక అవసరం. సాధారణంగా న్యాయస్థానాలు శిక్షల విషయంలో విస్తృత శ్రేణి విచక్షణ నుండి ఎంపిక చేయవలసి ఉంటుంది కాబట్టి ఇది మరింత అవసరం. విధించాల్సిన సరైన శిక్షను నిర్ణయించడంలో కోర్టుకు సహాయపడటానికి చట్టసభలు సెక్షన్ 235 కు సబ్ సెక్షన్ (2)ను ప్రవేశపెట్టాయి. అందువలన ఈ ప్రతిపాదన ద్వంద్వ ప్రయోజనాన్ని సంతృప్తి పరుస్తుంది; ఇది సహజ న్యాయం యొక్క పాలనను సంతృప్తిపరుస్తుంది మరియు శిక్ష యొక్క ప్రశ్నపై విచారించే అవకాశాన్ని బట్టి మరియు అదే సమయంలో కోర్టు విధించవలసిన శిక్షను ఎంచుకోవడానికి సహాయపడుతుంది. ఈ నిబంధన పిటిషనర్లకు న్యాయస్థానానికి సంబంధించిన అన్ని అంశాలను కోర్టు ముందు ఉంచే అవకాశం కల్పించడానికి ఉద్దేశించినది కాబట్టి, ఈ నిబంధన గౌరవప్రదమైనది మరియు ఖచ్చితంగా పాటించాలి అనడంలో సందేహం లేదు. ఇది స్పష్టంగా తప్పనిసరి మరియు దీనిని కేవలం లాంఛనప్రాయంగా పరిగణించకూడదు.

[...]

ఇంతకు ముందు చెప్పిన విధంగా జీవన్మరణ కేసులో ప్రిసైడింగ్ అధికారి శిక్షను నిర్ణయించే ముందు దానిని కేవలం లాంఛనప్రాయంగా భావించరాదని, శిక్ష అనుభవిస్తున్న వ్యక్తి చట్టబద్ధమైన హక్కు పట్ల అధిక శ్రద్ధ కనబరచాలి. నిందితుడి పూర్వాపరాలు, సామాజిక, ఆర్థిక నేపథ్యం, పరిస్థితులను సరిదిద్దడం, పరిస్థితులను కోర్టు ముందు ఉంచడం వంటి సమర్థవంతమైన, వాస్తవిక అవకాశాన్ని ఇవ్వకుండా ఈ కేసు మాదిరిగా ఎంపిక చేస్తే, శిక్షపై కోర్టు నిర్ణయం ప్రమాదకరంగా మారుతుంది.

చాలా సందర్భాలలో శిక్షా నిర్ణయం పూర్తిగా ఆమోదయోగ్యమైన నిర్ణయం కంటే నేరస్థుడిపై మరియు అతని కుటుంబ సభ్యులపై చాలా తీవ్రమైన పరిణామాలను కలిగిస్తుందని మనం ప్రత్యేకంగా చెప్పనవసరం లేదు; అందువలన, న్యాయమైన ఆట యొక్క సూత్రాలు రెండవదాని కంటే రూపకర్త విషయంలో ఎక్కువ శక్తితో వర్తించాలి. విచారణ జరపకుండా పాలనాపరమైన నిర్ణయాలు తీసుకుంటే సహజ న్యాయాన్ని ఉల్లంఘించడమే అవుతుంది. అదేవిధంగా కోడ్ లోని సెక్షన్ 235 లోని సబ్ సెక్షన్ (2) యొక్క ఆవశ్యకతలను అక్షరాలా పాటించకుండా తీసుకున్న శిక్షా నిర్ణయం కూడా అదే విధంగా ఉంటుంది మరియు దాని స్థానంలో తగిన ఉత్తర్వును తీసుకురావాల్సి ఉంటుంది. శిక్ష విధించే కోర్టు ఈ ప్రశ్నను తీవ్రంగా పరిగణించాలి మరియు శిక్ష ప్రశ్నకు సంబంధించిన అన్ని సంబంధిత వాస్తవాలు మరియు పరిస్థితులను నమోదు చేసేలా చూడటానికి ప్రయత్నించాలి. ఉపశమనానికి, దాని ముందు ఉంచిన తీవ్రతకు తగిన ప్రాధాన్యత ఇచ్చిన తర్వాతే ఆ వాక్యాన్ని ఉచ్చరించాలి. సాధారణ నియమం ప్రకారం ట్రయల్ కోర్టులు శిక్షను నమోదు చేసిన తరువాత కేసును తదుపరి తేదీకి వాయిదా వేసి, ప్రాసిక్యూషన్ మరియు డిఫెన్స్ రెండింటినీ తమ ముందు ఉంచి, ఆ తర్వాత దోషికి విధించవలసిన శిక్షలను ప్రకటించాలని మేము భావిస్తున్నాము.

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

67. నేరం రుజువు అయిన తరువాత నిందితులకు ప్రత్యేక శిక్ష విధించడం యొక్క ప్రాముఖ్యతను అంగుస్వామివ్ స్టేట్ ఆఫ్ తమిళనాడు[22], మల్కియాత్ సింగ్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ పంజాబ్[23] మరియు దత్తరాయ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ మహారాష్ట్ర[24] లో పునరుద్ఘాటించారు.

68. మరోవైపు, కోర్టు ప్రత్యేక విచారణకు వాయిదా వేసినప్పటికీ, ఒకే రోజు శిక్ష విధించడం సిఆర్పిసి సెక్షన్ 235 (2) లోని నిబంధనలను ఉల్లంఘించలేదని, శిక్షను ఉల్లంఘించలేదని ఈ కోర్టు తీర్పులు కూడా ఉన్నాయి. దగ్డు వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ మహారాష్ట్ర[25], తర్లోక్ సింగ్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ పంజాబ్[26], రామ్ దేవ్ చౌహాన్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ అస్సాం[2] కేసుల్లో ఈ తర్కాన్ని అనుసరించింది.

69. మరణశిక్షలు విధించేటప్పుడు పరిగణనలోకి తీసుకోవాల్సిన సంభావ్య ఉపశమన పరిస్థితులకు సంబంధించిన మార్గదర్శకాలను రూపొందించడం అనే శీర్షికతో సుమోటో డబ్ల్యు.పి(సి.ఆర్.ఎల్)నెం.1/2022 లో, సిఆర్పిసి సెక్షన్ 235 (2) యొక్క వివరణలో విధానంలో వ్యత్యాసాన్ని ఈ కోర్టు గమనించి, ఈ ప్రశ్నను విస్తృత ధర్మాసన పరిశీలనకు పంపింది. ప్రత్యేక మరియు సమర్థవంతమైన శిక్షా విచారణను అనుమతించడానికి ట్రయల్ కోర్టు దశలో 'తగినంత సమయం' ఏమిటనే దానిపై సంఘర్షణను గమనించినప్పటికీ, అన్ని నిర్ణయాలకు ఈ క్రింది ఉమ్మడి ప్రాతిపదిక ఉందని పేర్కొంది:

> 27. ఈ నిర్ణయాలన్నింటిలోనూ నడిచే ఉమ్మడి తంతు ఏమిటంటే, నిందితులకు అర్థవంతమైన, నిజమైన మరియు సమర్థవంతమైన విచారణను అందించాలి, అందువల్ల సమ్మతి ప్రశ్నకు సంబంధించిన విషయాలను జోడించే అవకాశం ఉండాలి.

70. ప్రస్తుత కేసులో, పిటిషనర్కు అర్థవంతమైన, నిజమైన, సమర్థవంతమైన విచారణ సాధ్యం కాదని ట్రయల్ కోర్టు తీర్పు సూచిస్తుంది.

71. ట్రయల్ కోర్టు మరణశిక్ష విధించే ముందు పిటిషనర్కు సంబంధించిన పరిస్థితులను పరిగణనలోకి తీసుకోలేదు. అందువల్ల, ట్రయల్ కోర్టు మరణశిక్ష విధించడానికి ముందు ఈ క్రింది వాటిని మాత్రమే పేర్కొంది:

> ప్రస్తుత పరిస్థితుల్లో డబ్బుల కోసం పిల్లలను, పెద్దలను కిడ్నాప్ చేయడం, ఆశించిన విరాళం రాకపోతే కిడ్నాప్ చేయడం సర్వసాధారణంగా మారింది. ఈ పరిస్థితిలో విమోచన క్రయధనానికి పాల్పడేవారిని కఠినంగా శిక్షించకపోతే భవిష్యత్తులో విమోచనం కోసం పిల్లలను, పెద్దలను వేధించడం పెరిగి సమాజం పూర్తిగా చెడిపోయే ప్రమాదం ఉంది అనడంలో సందేహం లేదు. కాబట్టి వీటన్నింటినీ పరిగణనలోకి తీసుకుని 1 వ వ్యక్తికి కఠిన శిక్ష విధించడం న్యాయప్రయోజనాల దృష్ట్యా ఉంటుందని నిర్ణయించారు. అంతే కాదు, చనిపోయిన బాలుడి తల్లి కోర్టులో తన కుమారుడి మరణంపై కోర్టులో బోరున విలపించడం, ప్రేక్షకులు కన్నీరుమున్నీరుగా విలపించిన దృశ్యాన్ని కూడా ఎవరూ మరచిపోలేరు. అందువల్ల అలాంటి నేరస్థులను కఠినంగా శిక్షించాలని నిర్ణయించారు. న్యాయ ప్రయోజనాల దృష్ట్యా..

72. ఈ చర్య యొక్క భయంకరమైన మరియు నిర్దాక్షిణ్యమైన స్వభావాన్ని హైకోర్టు పరిగణనలోకి తీసుకుంది. అరుదైన కేసుల్లో మాత్రమే మరణశిక్ష విధించాలనే నిబంధనలను పునరుద్ఘాటించింది. అయితే పిటిషనర్ కు ఎలాంటి ప్రతికూల పరిస్థితులు ఎదురైనా పట్టించుకోలేదు. అది కేవలం ఈ క్రింది విధంగా పేర్కొంది:

> 28. ఇలాంటి సందర్భంలో అమానవీయమైన, నిర్దాక్షిణ్యమైన క్రూరమైన హత్య సమాజ మనస్సాక్షిని దిగ్భ్రాంతికి గురిచేస్తుంది. ఈ పరిస్థితుల్లో ఇలాంటి నిందితుల పట్ల దయ చూపడం లేదా

దయాదాక్షిణ్యాలు చూపడం క్షమాభిక్షను కోల్పోవడమే అవుతుంది. అలాకాకుండా ఉదాసీనత ప్రదర్శించడం క్రిమినల్ వ్యవస్థను అపహాస్యం చేయడమే అవుతుంది. అందువలన, ట్రయల్ జడ్జి విధించిన మరణశిక్షను ధృవీకరించాలి, తదనుగుణంగా, అది ధృవీకరించబడుతుంది.

73. ఈ కోర్టు నేర తీవ్రతర పరిస్థితులను సవివరంగా పరిశీలించింది. అయితే, ఉపశమన పరిస్థితులకు సంబంధించి, ఇది ఈ క్రింది వాటిని సూచించింది:

31. పైన పేర్కొన్న పరిస్థితులకు భిన్నంగా, నిందితులు-అప్పీలుదారునికి సంబంధించిన మేధావులు పరిస్థితిని కూడా మన దృష్టికి తీసుకురాలేకపోయారు. ఈ విధంగా చూస్తే, ఈ కోర్టు నిర్దేశించిన అంశాలను బట్టి కూడా, నిందితులు-అప్పీలుదారుని తరపు న్యాయవాది వెలువరించిన నిర్ణయాల్లో, నిందితులకు హైకోర్టు విధించిన మరణశిక్షను ధృవీకరించడం తప్ప మనకు మరో మార్గం లేదు. వాస్తవానికి విక్రమ్ సింగ్ అండ్ ఓర్స్ కేసులో ఈ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును పరిగణనలోకి తీసుకుని పైన పేర్కొన్న నిర్ధారణను నమోదు చేయాల్సి ఉంది. వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ పంజాబ్, (2010) 3 ఎస్.సి.సి 56, ఇలాంటి పరిస్థితులలో (ఖచ్చితంగా, ఇక్కడ పరిస్థితులు ఈ కేసులోని పరిస్థితుల కంటే చాలా తీవ్రమైనవి), ఈ న్యాయస్థానం హైకోర్టు విధించిన మరణశిక్షను సమర్థించింది.

74. పిటిషనర్కు మరణశిక్ష విధించినప్పటికీ విచారణ లేదా అప్పీల్ ప్రక్రియలో ఏ దశలోనూ పిటిషనర్ పరిస్థితులను పరిగణనలోకి తీసుకోలేదని పై క్రమం సూచిస్తుంది.

75. అప్పీలులో ఈ కోర్టు పరిగణనలోకి తీసుకున్న తీవ్రమైన పరిస్థితుల దృష్ట్యా, ఈ క్రింది పరిస్థితుల గురించి మా దృష్టికి వచ్చింది:

30. [...]

(vii) విమోచనం కోసం నిర్దిష్ట బిడ్డను అపహరించాలనే ఎంపిక బాగా ప్రణాళికాబద్ధంగా మరియు ఉద్దేశపూర్వకంగా ప్రేరేపించబడింది. మృతుడి తల్లిదండ్రులకు నలుగురు సంతానం - ముగ్గురు కుమార్తెలు, ఒక కుమారుడు. ఒక్కగానొక్క మగబిడ్డను కిడ్నాప్ చేయడం తల్లిదండ్రుల మదిలో భయాన్ని రేకెత్తించింది. ఒక్కగానొక్క మగబిడ్డను ఉద్దేశపూర్వకంగా చంపడం మృతుడి తల్లిదండ్రులపై తీవ్ర ప్రభావం చూపుతోంది. తమ ఒక్కగానొక్క మగబిడ్డను కోల్పోయినందుకు, కుటుంబ వంశాన్ని మరింతగా పెంచి, వృద్ధాప్యంలో తమను చూడాలని ఆశిస్తున్న తల్లిదండ్రుల వేదన వర్ణనాతీతం. బాధిత పార్టీకి కలిగిన విపరీతమైన దుస్థితి, ఖచ్చితంగా మరింత తీవ్రమవుతున్న పరిస్థితులను పెంచుతుంది.

పిల్లల లింగాన్ని రాజ్యాంగ న్యాయస్థానం తీవ్రమైన పరిస్థితిగా పరిగణించజాలదని మేము గమనించాలనుకుంటున్నాము. ఒక చిన్న పిల్లవాడి హత్య నిస్సందేహంగా తీవ్రమైన నేరం మరియు అటువంటి బాధితుడి వయస్సుతో పాటు, అది ఆ కుటుంబానికి కలిగించే వేదన నిస్సందేహంగా, నిస్సందేహంగా, తీవ్రమైన పరిస్థితి.. అటువంటి పరిస్థితిలో, చిన్న పిల్లవాడు మగ బిడ్డా లేదా ఆడ బిడ్డా అనేది రాజ్యాంగబద్ధమైన కోర్టుకు ముఖ్యం కాదు మరియు ఉండకూడదు. అందువల్ల హత్య కూడా అంతే విషాదంగా మిగిలిపోయింది. మగపిల్లవాడు మాత్రమే కుటుంబ వంశాన్ని పెంచుతాడనో, వృద్ధాప్యంలో తల్లిదండ్రులకు సహాయం చేయగలడో అనే భావనను పెంపొందించడానికి న్యాయస్థానాలు కూడా పాల్పడకూడదు. సందర్భంతో సంబంధం లేకుండా న్యాయస్థానాలు నివారించాల్సిన పితృస్వామ్య విలువల తీర్పులను ఇలాంటి వ్యాఖ్యలు అసంకల్పితంగా మరింత పెంచుతాయి.

76. రాజేంద్ర ప్రహ్లాదరావు వాస్నిక్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ మహారాష్ట్ర 28 కేసులో దోషులకు మరణశిక్ష విధించే ముందు అతని పునఃస్థాపన, పునరావాసం సాధ్యాసాధ్యాలను పరిగణనలోకి తీసుకోవాల్సిన ఆవశ్యకతను ఈ కోర్టు త్రిసభ్య ధర్మాసనం పరిగణనలోకి తీసుకుంది. కోర్టు ఇలా వ్యాఖ్యానించింది.

43. ఈ దశలో మనం బచ్చన్ సింగ్ గురించి, పునర్నిర్మాణం మరియు పునరావాసం యొక్క సాధ్యాసాధ్యాలు, సంభావ్యత మరియు అసాధ్యం మధ్య వ్యత్యాసాన్ని గమనించాలి. సంస్కరణ, పునరావాసం సాధ్యాసాధ్యాలను పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి తప్ప సాధ్యాసాధ్యాలను, అసాధ్యాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోవాలని బచ్చన్ సింగ్ సూచించారు.

[...]

45. మరణశిక్ష విధించే ముందు ఒక దోషిని సంస్కరించడానికి, పునరావాసం కల్పించడానికి గల సంభావ్యతను (అసాధ్యం లేదా అసాధ్యం కాదు) కోర్టులు తీవ్రంగా, చిత్తశుద్ధితో పరిగణనలోకి తీసుకోవాలని ఈ కోర్టు వివిధ తీర్పులు స్పష్టంగా, నిర్ద్వంద్వంగా నిర్దేశిస్తున్నాయి. ఇది సెక్షన్ 354(3) సీఆర్పీసీ యొక్క "ప్రత్యేక కారణాల" యొక్క ఆదేశాలలో ఒకటి మరియు ఇది ఒక వ్యక్తి యొక్క జీవితాన్ని నాశనం చేస్తుంది కాబట్టి తేలికగా తీసుకోకూడదు. ఈ తీర్పును అమలు చేయడానికి, దోషులను సంస్కరించడానికి లేదా పునరావాసం కల్పించడానికి అవకాశం లేదని సాక్ష్యాల ద్వారా కోర్టుకు రుజువు చేయాల్సిన బాధ్యత ప్రాసిక్యూషన్ పై ఉంది. జైలులో అతని ప్రవర్తన, కొంతకాలం బెయిల్ పై ఉంటే జైలు వెలుపలికి రావడం, అతని మానసిక స్థితిగతులకు సంబంధించిన వైద్యపరమైన ఆధారాలు, కుటుంబ సభ్యులతో సంబంధాలు తదితర అంశాలను రికార్డుల్లో పొందుపరచడం ద్వారా దీన్ని సాధించవచ్చు. అదేవిధంగా, దోషి ఈ విషయాలపై కూడా సాక్ష్యాలను సమర్పించవచ్చు.

46. ఈ కోర్టు తీర్పుల ప్రకారం ఈ విధమైన విచారణ జరగాలంటే, శిక్ష విధించిన తేదీకి, శిక్షలు విధించే తేదీకి మధ్య వ్యవధి చాలా ఎక్కువ కాలం ఉంటుందని, శిక్షపై తీర్పు వెలువరించడానికి ట్రయల్ కోర్టుకు సహాయపడే సాక్ష్యాధారాలను సేకరించడానికి మరియు నాయకత్వం వహించడానికి వీలు కల్పిస్తుందని స్పష్టమవుతోంది. అయితే, ఈ విషయంలో తొందరేమీ లేదు.. ఎందుకంటే ఏ కేసులోనైనా దోషి కనీసం యావజ్జీవ కారాగార శిక్షను అనుభవించి దీర్ఘకాలం పాటు కస్టడీలో ఉంటాడు.

47. దోషిని సంస్కరించడం, పునరావాసం కల్పించడం, సమాజంలోకి తిరిగి తీసుకురావడాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోవడం అసాధ్యం. బచ్చన్ సింగ్ వరకు కోర్టులు ప్రధానంగా నేర స్వభావం, దాని తీవ్రత, తీవ్రతపై దృష్టి సారించాయి. బచన్ సింగ్ శిక్షల ప్రక్రియను దృక్కోణంలో ఉంచి, దోషి యొక్క సంస్కరణ లేదా పునరావాసాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోవాల్సిన అవసరాన్ని ప్రవేశపెట్టాడు. రాజ్యాంగ ధర్మాసనం అభిప్రాయం వ్యక్తం చేసినప్పటికీ, అనేక సందర్భాలు ఉన్నాయి, వాటిలో కొన్ని బరియార్ లో మరియు సంగీత్ వి లో ఎత్తి చూపబడ్డాయి. నేరానికి ప్రాధాన్యమివ్వడం, నేరస్థుడిని ద్వితీయ పద్ధతిలో పరిగణనలోకి తీసుకోవాల్సిన అవసరం ఉన్న హర్యానా రాష్ట్రం. సంగీత్ లో గమనించినట్లుగా "థీసెన్సింగ్ ప్రక్రియలో, నేరం మరియు నేరస్థుడు రెండూ సమానంగా ముఖ్యమైనవి." కాబట్టి నేరస్థుడు ఎంత క్రూరంగా ఉన్నా మానవతావాది అని, ఎంతటి నేరానికి పాల్పడినా గౌరవప్రదమైన జీవితానికి అర్హుడనే విషయాన్ని మనం మరచిపోకూడదు. అందువల్ల, అటువంటి వ్యక్తి నేరం చేసినప్పటికీ, సంస్కరించవచ్చో లేదో ప్రాసిక్యూషన్ మరియు న్యాయస్థానాలు నిర్ణయించాలి. ఈ సమాచారాన్ని పొందడం ఖచ్చితంగా సులభమైన పని కాదు, అయినప్పటికీ చేపట్టాలి. పునరావాస ప్రక్రియ కూడా సులభమైనది కాదు, ఎందుకంటే ఇది బాధితులను సమాజంలో సామాజిక

పునరేకీకరణను కలిగి ఉంటుంది. వాస్తవానికి, ఏదైనా సమాచారం అందుబాటులో ఉన్నప్పటికీ, నిపుణులు దాని విశ్లేషణతో పాటు రికార్డులో ఆధారాలు ఉన్నప్పటికీ, దోషిని సామాజికంగా గుర్తించడం సాధ్యం కాని సందర్భాలు ఉండవచ్చు. అదే జరిగితే దీర్ఘకాలిక జైలు శిక్ష విధించే అవకాశం ఉంది.

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

77. బచ్చన్ సింగ్ లో విధించిన చట్టం ప్రకారం మరణశిక్ష విధించడానికి 'అరుదైన' ప్రమాణాలను అందుకోవాల్సి ఉంటుంది, దీని ప్రకారం దోషి ఏ విధమైన సంస్కరణ మరియు పునరావాస పథకానికి అర్హుడు కాదని న్యాయస్థానాలు నిర్ధారించాలి. సంతోష్ కుమార్ సతీష్ భూషణ్ బరియార్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ మహారాష్ట్ర 29 లో పేర్కొన్నట్లుగా, దీనికి నేరస్తుడిపై నేరానికి అతీతంగా చూడాల్సిన అవసరం ఉంది:

66. పైన చర్చించినట్లుగా అత్యంత అరుదైన వాక్యం మరణశిక్షకు, యావజ్జీవ కారాగార శిక్షకు ప్రత్యామ్నాయాలకు మధ్య ఉన్న వ్యత్యాసాన్ని సూచిస్తుంది. జీవిత ఖైదును శిక్షగా నిర్ణయించడం ఇక్కడ సంబంధిత ప్రశ్న, కేసు యొక్క వాస్తవాలు మరియు వాస్తవాలలో పూర్తిగా హేతుబద్ధత లేకుండా ఉంటుందా? పైన చర్చించినట్లుగా, సంస్కరణ యొక్క శిక్షా లక్ష్యాన్ని సాధించలేమని చెప్పగలిగినప్పుడు మాత్రమే జీవిత ఖైదు పూర్తిగా వ్యర్థం అని చెప్పవచ్చు. అందువల్ల, అరుదైన సిద్ధాంతానికి రెండవ మినహాయింపును సంతృప్తిపరచడానికి, దోషి ఏ విధమైన సంస్కరణ మరియు పునరావాస పథకానికి ఎందుకు అర్హుడు కాదనే దానిపై కోర్టు స్పష్టమైన సాక్ష్యాలను అందించాల్సి ఉంటుంది. నేరస్థుడికి సంబంధించిన అంశాలతో పాటు ఇతర అంశాలపై కోర్టు దృష్టి సారించినప్పుడు మాత్రమే ఈ విశ్లేషణను కఠినంగా చేయవచ్చు. ఇది అర్థం చేసుకోవడానికి సులభమైన ముగింపు

కాదు,కానీ బచ్చన్ సింగ్ అరుదైన సిద్ధాంతాన్ని ప్రవేశపెట్టడం ద్వారా బార్ ను చాలా ఉన్నతంగా ఉంచాడు.

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

78. అనిల్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ మహారాష్ట్ర 30 కేసులో కూడా ఇదే అంశాన్ని కోర్టు నొక్కిచెప్పింది.

33. బచ్చన్ సింగ్ విషయంలో ఈ కోర్టు స్పష్టంగా చెప్పింది, 'అందువల్ల నిందితులు సమాజానికి నిరంతర ముప్పుగా భావించే నేరపూరిత హింసాత్మక చర్యలకు పాల్పడరు', ఇది శిక్షను నిర్ణయించడంలో చాలా ప్రాముఖ్యత ఇవ్వాలి. ఇదే విషయాన్ని సంతోష్ కుమార్ సతీష్ భూషణ్ బరియార్ లో పేర్కొన్నారు. చాలాసార్లు, శిక్షను నిర్ణయించేటప్పుడు, న్యాయస్థానాలు ఒక నిర్దిష్ట కేసులోని వాస్తవాలను పరిగణనలోకి తీసుకొని, నిందితులు సమాజానికి ముప్పుగా పరిణమిస్తారని మరియు సంస్కరణ మరియు పునరావాసానికి అవకాశం లేదని, అయితే ఆ కారకాలను నిర్ధారించడం కోర్టు యొక్క కర్తవ్యం, మరియు నిందితుల పునర్నిర్మాణం మరియు పునరావాసం యొక్క సాధ్యాసాధ్యాలకు అనుకూలంగా మరియు వ్యతిరేకంగా సాక్ష్యాధారాలను అందించాల్సిన బాధ్యత ప్రభుత్వంపై ఉంది. ఒక నిర్దిష్ట కేసులో న్యాయస్థానాలు వ్యవహరించే వాస్తవాలు, అటువంటి నిర్ధారణకు రావడానికి ఆధారం కాజాలవు, ఇది ఇప్పటికే చెప్పినట్లుగా, అదనపు సామగ్రిని కోరుతుంది. అందువల్ల, క్రిమినల్ కోర్టులు, సెక్షన్ 302 ఐపిసి వంటి నేరాలను విచారించేటప్పుడు, దోషిగా తేలిన తరువాత, తగిన సందర్భాల్లో, నిందితులను సంస్కరించవచ్చా లేదా పునరావాసం కల్పించవచ్చా అని నిర్ణయించాలని మేము ఆదేశిస్తున్నాము, ఇది ప్రతి కేసు యొక్క వాస్తవాలు మరియు పరిస్థితులపై ఆధారపడి ఉంటుంది.

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

79. పిటిషనర్ విషయంలో పైన పేర్కొన్న అంశాలను పరిగణనలోకి తీసుకునేందుకు వీలుగా అటువంటి విచారణ జరగలేదు. పిటిషనర్ ను సంస్కరించడానికి లేదా పునరావాసం కల్పించడానికి వీల్లేదని నిర్ధారించడానికి ట్రయల్ కోర్టు లేదా అప్పీలేట్ కోర్టులు ఎటువంటి అంశాలను పరిశీలించలేదు. ప్రస్తుత కేసులో మరణశిక్ష విధించడానికి నేరం యొక్క భయంకరమైన స్వభావాన్ని న్యాయస్థానాలు పునరుద్ఘాటించాయి. పిటిషనర్ తరపు న్యాయవాది పరిస్థితులను చక్కదిద్దే దిశగా సూచించలేరని, మరణశిక్షను సమర్థించారని మాత్రమే ఈ అప్పీల్ లో కోర్టు పేర్కొంది. సంస్కరణ సంభావ్యతను ప్రభావితం చేసే అన్ని భౌతిక మరియు అంశాలను ప్రభుత్వం సమానంగా రికార్డులో ఉంచాలి. శిక్షకు ముందు, ఆ తర్వాత నిందితులను తమ ఆధీనంలోకి తీసుకున్న ప్రభుత్వానికి అనేక విషయాలు, అంశాలు ఉన్నాయి. పైగా, ఈ ప్రక్రియలో కోర్టు ఉదాసీనంగా వ్యవహరించడానికి వీల్లేదు. సంస్కరణ సంభావ్యతను పరిగణనలోకి తీసుకొని న్యాయమైన శిక్షా నిర్ణయాన్ని రూపొందించడానికి కోర్టు యొక్క ప్రక్రియ మరియు అధికారాలను ఉపయోగించవచ్చు.

80. మొహిల్ ఖాన్ కేసులో ముగ్గురు న్యాయమూర్తుల ధర్మాసనం కూడా రివ్యూ పిటిషన్ ను విచారించింది. ఆరిఫ్ వర్సెస్ రిజిస్ట్రార్, సుప్రీంకోర్టు. మరణశిక్షను యావజ్జీవ కారాగార శిక్షగా మారుస్తూనే, సంస్కరణ, పునరావాసం సాధ్యాసాధ్యాలను పరిశీలించాలని సుప్రీంకోర్టు పునరుద్ఘాటించింది. నిందితుడు మౌనంగా ఉన్నప్పటికీ సంభావ్య పరిస్థితులను పరిశీలించడం సుప్రీంకోర్టు విధి అని పేర్కొంది. హైకోర్టు ఇలా తీర్పునిచ్చింది:

9. మహమ్మద్ లో ఈ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును ప్రస్తావిస్తే ప్రయోజనకరంగా ఉంటుంది. మన్నన్ వి. మరణశిక్ష విధించే ముందు, మరణశిక్ష అనివార్యమని, లేకపోతే దోషి సమాజానికి ముప్పుగా పరిణమిస్తాడని, దోషికి సంస్కరణ లేదా పునరావాసానికి అవకాశం లేదని, దోషికి శిక్షా సమస్యపై సమర్థవంతమైన, అర్థవంతమైన, నిజమైన విచారణకు అవకాశం కల్పించిన తరువాత, కోర్టులు తనను తాను సంతృప్తిపరచుకోవాలని బీహార్ రాష్ట్రం అభిప్రాయపడింది. మెటీరియల్ ను ఉత్పత్తి చేయడం ద్వారా.. శిక్షపై విచారణలు సమర్థవంతంగా జరగాలని, నిందితులు మౌనంగా ఉన్నప్పటికీ సంబంధిత అంశాలను రాబట్టాల్సిన బాధ్యత, బాధ్యత కోర్టుపై ఉందన్నారు.

10. దోషికి మరణశిక్ష విధించే ముందు సంస్కరణ, పునరావాసం కల్పించే అవకాశాలను పరిగణనలోకి తీసుకోవాల్సిన ముఖ్యమైన అంశం అని సుస్థిరమైన చట్టం. నిందితులు మౌనంగా ఉన్నప్పటికీ సంబంధిత అంశాలన్నింటి సమాచారాన్ని సేకరించి, పునర్విచారణకు సంబంధించిన అంశాలను పరిగణనలోకి తీసుకోవాల్సిన బాధ్యత న్యాయస్థానాలపై ఉంది. ట్రయల్ కోర్టు, హైకోర్టు, ఈ కోర్టుల తీర్పులను పరిశీలిస్తే నేరం యొక్క క్రూరత్వాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకొని మరణశిక్ష విధించబడుతుందని తెలుస్తుంది. పిటిషనర్లను సంస్కరించే అవకాశం గురించి ప్రస్తావించలేదు, పిటిషనర్లకు సంబంధించి అటువంటి అవకాశం లేదని నిరూపించడానికి ప్రభుత్వం ఎటువంటి ఆధారాలను సమర్పించలేదు. పిటిషనర్ల సామాజిక ఆర్థిక నేపథ్యం, ఎలాంటి క్రిమినల్ పూర్వాపరాలు లేకపోవడం, వారితో భావోద్వేగ సంబంధాలు కొనసాగిస్తున్న వారి కుటుంబ సభ్యులు దాఖలు చేసిన అఫిడవిట్లు, 14 ఏళ్ల సుదీర్ఘ జైలులో వారి ప్రవర్తనపై జైలు సూపరింటెండెంట్ జారీ చేసిన ధ్రువీకరణ పత్రాన్ని పరిశీలించారు. వీటన్నింటినీ పరిగణనలోకి తీసుకుంటే పిటిషనర్లను సంస్కరించి, తక్కువ శిక్ష

విధించే ప్రత్యామ్నాయ మార్గాన్ని ముందుగానే పక్కనపెట్టి మరణశిక్ష విధించడం అనివార్యం చేసే అవకాశం లేదని చెప్పలేం.

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

81. మరణశిక్ష విధించే ముందు పరిస్థితులను విచారించడం, సంస్కరణలు, పునరావాస అవకాశాలను ముందుగానే అంచనా వేయడం కోర్టు విధి అని ఈ కోర్టు పలు తీర్పుల్లో ఎత్తిచూపింది. అయినప్పటికీ, ప్రస్తుత కేసులో, అటువంటి విచారణ జరగలేదు మరియు నేరం యొక్క తీవ్రమైన స్వభావం మాత్రమే మరణశిక్ష విధించేటప్పుడు పరిగణనలోకి తీసుకోబడింది.

82. రివ్యూ పిటిషన్ విచారణ సందర్భంగా ఈ కింది అంశాలపై జైలు అధికారుల నుంచి సూచనలు తీసుకోవాలని రాష్ట్ర ప్రభుత్వ న్యాయవాదిని ఆదేశిస్తూ కోర్టు ఉత్తర్వులు జారీ చేసింది: (1) జైల్లో పిటిషనర్ ప్రవర్తన; 2) మరేదైనా కేసులో పిటిషనర్ ప్రమేయంపై సమాచారం; (iii) పిటిషనర్ జైలులో విద్యను అభ్యసించిన వివరాలు; (iv)పిటిషనర్ యొక్క వైద్య రికార్డుల వివరాలు; మరియు (v) ఏదైనా ఇతర సంబంధిత సమాచారం.

83. పిటిషనర్ ప్రవర్తన సంతృప్తికరంగా ఉందని, మరే ఇతర కేసులో ఆయన ప్రమేయం లేదని తమిళనాడులోని కడలూరు జిల్లా కమ్మాపురం సబ్ ఇన్స్పెక్టర్ 2021 సెప్టెంబర్ 26 న అఫిడవిట్ ద్వారా కోర్టుకు తెలిపారు. అంతేకాక, అతను దైహిక రక్తపోటుతో బాధపడుతున్నాడు మరియు ప్రిసన్ ఆసుపత్రి నుండి మందులు తీసుకుంటున్నాడు. పిటిషనర్ జైలులో ఉన్న సమయంలో ఫుడ్ కేటరింగ్ లో డిప్లొమా కూడా పొందారు.

84. జైళ్ల అధికారుల నుంచి ఆదేశాలు కోరుతూ సుప్రీంకోర్టు అసిస్టెంట్ రిజిస్ట్రార్ రాసిన లేఖకు ప్రతిస్పందనగా కడలూరు-4 లోని జైళ్ల సూపరింటెండెంట్ నుంచి 2018 నవంబర్ 8 న ఈ కోర్టుకు ఒక డాక్యుమెంట్ అందింది. పిటిషనర్ 2013 నవంబర్ 6 న జైలు నుంచి తప్పించుకోవడానికి ప్రయత్నించారని ఈ డాక్యుమెంట్ పేర్కొంది. 26 సెప్టెంబర్ 2021 నాటి అఫిడవిట్లో ప్రతివాది ఈ సమాచారాన్ని పొందుపరచడంలో విఫలం కావడం ఆందోళన కలిగిస్తోంది.

85. వాస్తవాలను బహిర్గతం చేయకపోవడం ఈ న్యాయస్థానాన్ని తప్పుదోవ పట్టించడమే కాక న్యాయ పాలనలో జోక్యం చేసుకోవడానికి చేసిన ప్రయత్నమే అవుతుంది. సుమోటో కోర్టు ధిక్కరణ పిటిషన్ (సివిల్) నెం.3 ఆఫ్ 2021 లో ఇన్రే: పెర్రీ కన్సాగ్రా శీర్షికతో, ఈ కోర్టు తప్పుడు ప్రకటనలతో కూడిన అఫిడవిట్లు మరియు అండర్ టేకింగ్లను టెండర్ చేయడం లేదా వాస్తవాలను అణచివేయడం / దాచడం వంటి విషయాలకు సంబంధించిన ఈ కోర్టు యొక్క పూర్వాపరాలను చర్చించింది:

> 15. కోర్టు ముందు తప్పుడు ప్రకటనలు చేసి, న్యాయస్థానాన్ని మోసగించే ప్రయత్నం చేసిన వ్యక్తి న్యాయ నిర్వహణలో జోక్యం చేసుకుని, న్యాయస్థానాన్ని దోషిగా భావించడం మంచి పరిణామం. ఇటువంటి పరిస్థితులలో, కోర్టు ప్రక్రియను దుర్వినియోగం చేసినందుకు ఆరోపణలు ఎదుర్కొంటున్న వ్యక్తిని కోర్టు ధిక్కరణ పరిధిలోకి తీసుకురాకపోతే, కోర్టుకు అంతర్లీన అధికారం ఉండటమే కాకుండా, అది తన కర్తవ్యంలో విఫలం అవుతుందని పైన సేకరించిన భాగం స్పష్టంగా చూపిస్తుంది.

దీని ప్రకారం, ఈ కోర్టు నుండి మెటీరియల్ సమాచారాన్ని నిలిపివేసినందుకు ప్రతివాదిపై సుమోటోగా కోర్టు ధిక్కరణ చర్యలు తీసుకోవడం సముచితమని మేము భావిస్తున్నాము.

86. పిటిషనర్ లిఖితపూర్వక సమర్పణల ప్రకారం 2010 జూలై 30న ట్రయల్ కోర్టు తీర్పు వెలువరించేనాటికి ఆయన వయసు 24 ఏళ్లు. 2009-13 సంవత్సరాల నుంచి ఆయన జైలులో ఉన్నారు. ఆయనకు ఎలాంటి ముందస్తు ఆధారాలు లేవని, అందువల్ల మరే కేసులోనూ ఆయన ప్రమేయం లేదని జైల్ అధికారులు పేర్కొన్నారు. అయితే, పిటిషనర్ జైలు నుంచి తప్పించుకునేందుకు చేసిన ప్రయత్నాన్ని జైలు అధికారులు హైకోర్టు దృష్టికి తీసుకొచ్చారు.

87. అందువల్ల పిటిషనర్ తన శిక్షా నిర్ణయంపై ఉన్న పరిస్థితులను న్యాయవాదికి తెలియజేయలేకపోయారని, నిరుపేదలు, నిరక్షరాస్యులు కావడంతో ఆయన తరఫున కేసును సరిగా వాదించలేకపోయారని రివ్యూ పిటిషన్ లో పేర్కొన్నారు. ఏ కోర్టు ముందు కూడా ఎలాంటి ఉపశమన పరిస్థితులు ఉంచలేదని వాస్తవాలు స్పష్టం చేస్తున్నాయి.

88. ఈ వివరాల ఆధారంగా పిటిషనర్ ఘోరమైన నేరం చేసినప్పటికీ సంస్కరణకు ఆస్కారం లేదని చెప్పలేం. పిటిషనర్ కు ఎలాంటి పూర్వాపరాలు లేవని, నేరాలు చేసినప్పుడు అతని వయసు 23 ఏళ్లు, 2009 నుంచి జైలులో ఉన్నాడని, 2013లో జైలు నుంచి తప్పించుకునే ప్రయత్నం మినహా అతని ప్రవర్తన సంతృప్తికరంగా ఉందని పలు అంశాలను పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి. పిటిషనర్ సిస్టమిక్ హైపర్ టెన్షన్ కేసుతో బాధపడుతున్నారు మరియు డిప్లొమా ఇన్ ఫుడ్ కేటరింగ్ రూపంలో కొంత ప్రాథమిక విద్యను పొందడానికి ప్రయత్నించారు. జైలులో ఒక వృత్తిని సంపాదించడం తిరిగి జీవితాన్ని గడపగల అతని సామర్థ్యంపై ముఖ్యమైన ప్రభావాన్ని చూపుతుంది.

89. పై అంశాలను పరిగణనలోకి తీసుకుంటే పిటిషనర్ చేసిన నేరం నిస్సందేహంగా తీవ్రమైనది, క్షమించరానిది అయినప్పటికీ, అతనికి విధించిన మరణశిక్షను ధృవీకరించడం సముచితం కాదని మేము

అభిప్రాయపడుతున్నాము. మనం చర్చించినట్లుగా, 'అరుదైన' సిద్ధాంతాల ప్రకారం, నేరం యొక్క తీవ్రమైన స్వభావాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోవడం ద్వారా మాత్రమే మరణశిక్ష విధించబడదు, కానీ ఒక నేరస్థుడిలో పునరావృతమయ్యే అవకాశం లేనప్పుడు మాత్రమే మరణశిక్ష విధించాలి.

90. అయితే, జీవిత ఖైదు ఉపశమనానికి లోబడి ఉంటుందని కూడా మనకు తెలుసు. పిటిషనర్ చేసిన ఘోరమైన నేరం దృష్ట్యా ఇది సరిపోదని మా అభిప్రాయం.

91. కొన్ని కేసుల్లో ఉపశమనంతో కూడిన యావజ్జీవ కారాగార శిక్ష సరిపోదని గతంలో ఈ కోర్టు గుర్తించింది. ఉదాహరణకు స్వామి శ్రద్ధానంద(2) @ మురళీ మనోహర్ మిశ్రా వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ కర్ణాటక 31 కేసులో కోర్టు ఈ విధంగా పేర్కొంది:

> 92. ఈ విషయాన్ని కాస్త భిన్నమైన కోణంలో చూడవచ్చు. శిక్షల అంశంలో రెండు కోణాలు ఉన్నాయి. ఒక వాక్యం కఠినంగా ఉండవచ్చు మరియు అనవసరంగా కఠినంగా ఉండవచ్చు లేదా అది చాలా అసమానంగా ఉండవచ్చు. ట్రయల్ కోర్టు విధించిన శిక్షను అనుభవిస్తూ, ఉన్నత న్యాయస్థానం ధృవీకరించిన ఈ కోర్టుకు అప్పీలుదారుడు వచ్చినప్పుడు, ప్రస్తుత అప్పీలులో వలె, ఈ కోర్టు ఈ కేసు అరుదైన కేటగిరీలో అత్యంత అరుదైనది మరియు మరణశిక్షను ఆమోదించడంలో కొంత విముఖత చూపుతుందని కనుగొనవచ్చు. కానీ అదే సమయంలో, నేరం యొక్క స్వభావాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకుంటే, ఉపశమనానికి లోబడి జీవిత ఖైదు సాధారణంగా 14 సంవత్సరాల కాలపరిమితిని కలిగి ఉంటుందని కోర్టు బలంగా భావించవచ్చు. మరి కోర్టు ఏం చేయాలి? కోర్టు తీర్పు కేవలం రెండు శిక్షలకే పరిమితమైతే, ఒకటి జైలుశిక్ష, అన్ని ఉద్దేశాలు, ప్రయోజనాల కోసం, 14 ఏళ్లకు మించకుండా, మరొకటి మరణశిక్షకు ఆమోదం తెలపడానికి కోర్టు ప్రలోభాలకు లోనవుతుంది.

అటువంటి ధోరణి నిజంగా వినాశకరమైనది. 14 ఏళ్ల జైలుశిక్షకు, మరణశిక్షకు మధ్య ఉన్న సుదీర్ఘ విరామాన్ని చట్టబద్ధంగా కోర్టుకు అప్పగించడం, సిద్ధాంతాలను విస్తరించడం, వాటిని స్వాధీనం చేసుకోవడం మరింత న్యాయమైన, సహేతుకమైన, సరైన మార్గం. ప్రధానంగా ఈ కేసులోని వాస్తవాలను పరిగణనలోకి తీసుకుంటే 14 ఏళ్ల జైలుశిక్ష విధించడం వల్ల ఎలాంటి శిక్ష పడదని కోర్టు విస్తృత ఎంపికను ఆశ్రయిస్తుందని నొక్కిచెప్పాలి.

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

92. దీని ప్రకారం మరణశిక్ష స్థానంలో యావజ్జీవ కారాగార శిక్ష విధించే సందర్భాల్లో శిక్షల కాలపరిమితిని నిర్దేశించే అధికారం ఈ కోర్టుకు ఉంది. తక్షణ కేసు వాస్తవాలను పరిగణనలోకి తీసుకుంటే, పిటిషనర్ శిక్షను తగ్గించకుండా ఇరవై సంవత్సరాలకు తగ్గకుండా జీవిత ఖైదును అనుభవించాలని మేము భావిస్తున్నాము.

F. ముగింపు

93. పైన చర్చించిన కారణాల వల్ల, బాధితురాలిని కిడ్నాప్ చేసి హత్య చేయడంలో పిటిషనర్ చేసిన నేరాన్ని అనుమానించడానికి మాకు ఎటువంటి కారణం కనిపించదు. అందువల్ల శిక్షలో జోక్యం చేసుకోవడానికి సమీక్షలో అధికార పరిధిని ఉపయోగించడం అవసరం లేదు. అయితే ట్రయల్ కోర్టులో వేర్వేరుగా శిక్ష విచారణ జరగకపోవడం, పిటిషనర్ కు మరణశిక్ష విధించే ముందు అప్పిలేట్ కోర్టుల్లో పరిగణనలోకి తీసుకోని పరిస్థితులను పరిగణనలోకి తీసుకుంటామన్నారు. ఈ వాదనను బేరీజు వేసుకుంటూ, కేవలం 7 సంవత్సరాల వయస్సున్న ఒక బాలుడిని హత్య చేసిన నేరం యొక్క భయంకరమైన స్వభావం కూడా

మనపై భారం మోపింది మరియు సాధారణంగా 14 సంవత్సరాల కాలపరిమితితో కూడిన జీవిత ఖైదు శిక్షను శతాబ్దాలలో నిష్పత్తిలో పరిగణనలోకి తీసుకోవడం మాకు కనిపించడం లేదు.

94. దీని ప్రకారం పిటిషనర్ కు విధించిన మరణశిక్షను 20 ఏళ్లకు తగ్గకుండా జీవిత ఖైదుగా మారుస్తున్నాం.

95. 26 సెప్టెంబర్ 2021 నాటి అఫిడవిట్ దాఖలుకు ఎందుకు చర్యలు తీసుకోకూడదో వివరణ ఇవ్వాలని తమిళనాడు రాష్ట్రం కడలూరు జిల్లా కమ్మాపురం పోలీస్ స్టేషన్ ఇన్స్పెక్టర్కు నోటీసులు జారీ చేయాలి. ఈ కేసులో పిటిషనర్ వ్యవహార శైలికి సంబంధించిన మెటీరియల్ సమాచారాన్ని ఈ కోర్టు నుంచి దాచిపెట్టారు. దీని ప్రకారం ఈ కేసును కోర్టు ధిక్కరణ కింద సుమోటోగా నమోదు చేయాలని రిజిస్ట్రీని ఆదేశించింది.

96. రివ్యూ పిటిషన్లను పై విధంగా పరిష్కరిస్తాం.

నిధి జైన్ రివ్యూ పిటిషన్లు పరిష్కారమయ్యాయి.

(సహాయం : తమనా, ఎల్.సి.ఆర్.ఎ.